

695
1979/4

სამკითველო ქალი

მ კ ა მ ი
№ 3 1979 წ.

ISSN 0321-1509

პარტიულმა პარტიამ კვანთა, შეიქმნა!

საქართველოს სსრესპუბლიკა, სხვა მოძმე რესპუბლიკებთან ერთად, კლავაც გამარჯვებული გამოვიდა საკავშირო სოციალისტურ შეჯიბრებაში და უკვე ზედმიწევნად შეეძინა მიიღო საკავშირო გარდამავალი წითელი დროშა — გმირული შრომის შედეგი.

თბილისი. 11 მარტი. საქართველოს სსრესპუბლიკისათვის სკკ ცენტრალური კომიტეტის, სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს, საკავშირო პროფსაბჭოსა და საკავშირო ალკ ცენტრალური კომიტეტის გარდამავალი წითელი დროშის გადაცემა:

ვლ. გინზბურგისა და ბ. კიკვაძის ფოტო.

„საქართველოს კალი“

საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის
ქოველთიური საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და მხატვრულ-ლიტერატურული ჟურნალი.

«САКРТВЕЛОС КАЛИ»

Ежемесячный общественно-политический
и художественно-литературный журнал
ЦК КП Грузии.

დაარსების 80-ე წლისთავს აღემთხვა. ქალის საერთაშორისო წლი-
საღმე მიძღვნილი მსოფლიო კონგრესი ქალთა საერთაშორისო
დემოკრატიული ფედერაციის საუბიბლო კონგრესის შედეგად.
ორივე ბერლინში ჩატარდა ერთიმეორის შემდეგ.
წლებულს ქალთა საერთაშორისო დღეს 8 მარტს მიეღო მსოფ-
ლიოს პროგრესული აღმანიები ბავშვის საერთაშორისო წლის ვი-
თარებში ზემოთხ. ქალი და ბავშვი, დედა და შვილი გაყოფილ-
ლია და ქალის შრომისუნარიანობა, მისი წინვსლა, აქტიუობა მოთი-
ანად იმსჯეა დამოკიდებული, თუ რა მდგომარეობაშია მისი პირმ-
შო. საბჭოთა კავშირში და მისი მაგალითისამებრ სოციალისტური
დემოკრატიის ქვეყნებში, შრომული დღის შეიღისათვის საბჭო-
წიფო ზრუნავს. იგი უქმნის მას პირობებს, რომ კაცობრიობის მო-
მავალი, სასოფადოების ზღაღინდელი მშენებლები კაცთმოყვარეო-

ბის ზუღისკვეთებით აღზარდონ, დაეუფლონ მიეღ იმ ცუდნა-
რაც აღმანიებმა შექმნის ისტორიის მანძილზე, იყენენ დირსულს
ცვლა, იყენენ უფეთის, ვიღერ მრბოლები.
ბავშვის საერთაშორისო წლებიწადი დათვლიერება უნდა იყოს იმ
მიღწევებისა, რომლებიც მომავალი თაობის აღზარდის საქმეში მონ-
გვეპოვება. ამასთან ერთად, და შეიღებოდა უფრო მეტადაც, მან
უნდა განსაზღვროს ის ამოცანები და მოვალეობა, რომლებიც
აქისრია კეთილ ნების ყველა აღმანიან მომავალი თაობის წინაშე.
კაცობრიობის ბოლო დღეს მოუღოს შამიშლის და უპირველესად
ბავშვების შამიშლის, შაის ყველაღვ სიყვდილს, ყველაფერი უნდა
უკეთესობის იმისათვის, რომ უნდა ბავშვს ჰქონდეს უზრუნველი და
შვიდი ბავშვობა, სწავლის საშუალება.
ქალის როლი ამ საქმეში განუსაზღვრელად დიდი და საბატიაო.

საქართველო

ლიანა რაზმაშვილი

ემდღებრება ლიანა თავის ხუთი წლის მე-
გობარსა და მასწავლებელს ლია ბასილაძეს,
რომელმაც ბევრი რამ ასწავლა მას.
მაღლი ისე გაიწაფა ლიანა, რომ გვეგმის უე-
სრულდება არათუ უბირდა, სარტყირლი ცი-
ფრებსაც აღწევდა. იგი საწარმოს კომპაგ-
შირული ბრიგადის ხელმძღვანელად აირჩიენ.
ბრიგადა კურჩენოს სახელს ატარებს. ეს
იმას ნიშნავს, რომ ყოველი მისი წევრი ღი-
რსეულად იღებს ჩვენს ქვეყნის სამსახურ-
ში. იღებს ისე, როგორც იღავა კურჩენკო
და თავი შესწირბოს თუკი ხალხსა და ქვეყა-
ნას დასტყირდება.

ხუთი წლის მანძილზე ლიანას არ ახსოვს,
ბრიგადას შეფრცხინოს საწარმოს სახელი.
ბრიგადის წევრები ყოველთვის იქ არიან,
სადაც საქმე მოითხოვს, ახორციელებენ
ტრადიციას: ერთი ყველასათვის და ყველა
ერთისათვის!

სსრ კავშირის ალექ მე-18 ყრილობის დე-
ლეგატი, კომუნისტური პარტიის წევრობის
კანდიდატი ლიანა რაზმაშვილი სსრ კავშირის
უმაღლესი საბჭოს ეროვნებათა საბჭოს ღი-
რსეული დეპუტატია.

უფრებ ამ პოეტურ გოგონას და ვახა-
რებს, რომ ის დაზგასა და დეტალებს ახ-
მარს ენერგიათ. სწორედ ეს არის ლიანა რა-
ზმაშვილის მოწოდება. ის პროზაულ საქმეში დიდი
პოეტურ განვლდასა და სიხარულს გრძნობს.
მან მიზნად თავისი ხალხის უნაგროს სამსა-
ხური ილიასა და ამ მიზანმა მიიყვანა ქარ-
ხანაში.

სწირად შეიღებო მშობლების პროფესიას
აგრძელებენ. ასე მოხდა ამქერადაც. იჯახმა
განსაზღვრა ლიანას მომავალი. იგი მომბ-
ლებიასა და ძმის კვალს გაჰყვდა და საბჭოთა
კავშირის 50 წლისთავის სახელობის საწარ-
მოში მოვიდა.

იოლად არ მოუპოვებია ქალიშვილს
კოლქტივის სიყვარული და თანა-
გრძნობა. დაუზარებლმა შრომამ, იმის შეგ-
ნებამ, რომ შრომა ჩვენში დიდებისა და პა-
ტივის საქმეა, დიდებითა და პა-
ტივი შეიმოსა იგი.

ახალბედა მუშას უბირდა პირველი ნა-
ბიები. უბირდა ფეხის აწყობა საწარმოს
კოლექტივთან. მაგრამ მის გვერდით აღმოჩ-
ნდნენ მოწინავე კომპაგნირები, საწარმოს
ნოვატორები და მიეღო აქტივი. დიდად

ახალი მიზნები და ახალი გეგმები აქვს
ლიანას. ეს კი მას ახალ ენერგიათ მატებს,
შრომის ხალისს უკეთებებს.

გორის ბამბულის საწარმოო გავრთია-
ნების მრთველი მარინე აღბუთავილი სსრ
კავშირის უმაღლესი საბჭოს კავშირის საბ-
ჭოს დეპუტატია. სწორედ ამიტომ მარინე
სახელს იმეორებენ გორში, მცხეთაში, კას-
პში, ქარელში, ცხინვალში. მას უკვე იცნო-
ბენ ჩვენს რესპუბლიკაში. მარინეზე არა-
ჩვეულებრივ ამბებს ყვებიან, სწორედ ამი-
ტომ მივედით პირველად პარტიის გორის სა-
ქალაქო კომიტეტში, სამწუხაროა, მაგრამ
დღეს მარინეს ვერ შეხვდებითო, — გვიბრძა
პარტიის გორის საქალაქო კომიტეტის მეორე
მდივანმა ამირან ბიძინაშვილმა. ჩვენთვის
მართლაც გასაკვირი იყო, როცა გავიგეთ,
რომ მარინე აღბუთავილის განუსვლადმა
არ გამოიძახონ სამაქტორდენ. იმ დღეს კი
იგი ორ ცვლაში მუშაობდა და მასთან შეხ-
ვედრა მხოლოდ მეორე დღისათვის ვადა-
ილო. აქ გასაკვირო არაფერია. მარინეს ვადა-
წვეტილი აქვს ორი ხუთწლიდის გეგმა
ერთ ხუთწლიდის შესახებო. იმ დღეს
იგი 1982 წლის აგვისტოს ანგარიში მუ-
შაობდა.

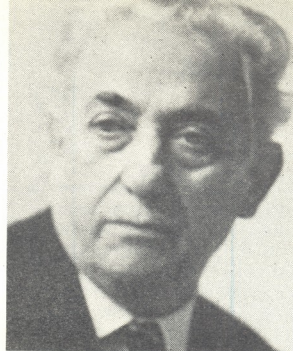
სანამ მარინეს შეხვდებოდით, მის შრო-
მით მარინეებლებს გავეცანიით და გვეიც არ
შეგვაბრძავა, რომ მარინე სიბყვას საქმედ აქ-
ცივს. აი, მისი მუშაობის პატარა ანგარიშა.
— 200, 210, 220, 230. ასე იზრდება მისი
გეგმური მანერებლები.

ჩვენ დიდხანს ვისაუბრეთ. დიდხანს ვე-
ძებელი გოგონას სულში იმ ძირითად მამო-
რავებელ ძალებს, რომლებიც ამდენ ენერჯი-
ასა და შრომისმოყვარეობას აღწევენ ქალი-
შვილს. მარინე მიაბობდა თავისი ცხოვრე-
ბის ხაინტრესო ეპიზოდებს და მე თანდა-
თან უფრო ვრწმუნდებოდი, რომ მარინეს
ცხოვრება ჩვენი გმარული ახალგაზრდობის
ცხოვრების ერთ-ერთი საამყო ფურცილია.

— ჩვენი ქვეყნის დიდი მზრუნველობით
ვიზრებოდი. არ მიგრძენია, რომ მარტო
ვიყავი. ისეთი შეგრძენება მქონდა, რომ ყვე-
ლა დღის ზრუნვა დაბედვდა თან. ამიტომ
იყო, რომ როცა საკუთარი შრომით მომპო-
ვებული სიხარული ვიგრძენი, პირველად ის
სურვილი დამებდა, მიმეწლო ჩემი ქვეყნი-

მარინე აღბუთავილი

ელიზბარ ზედგინიძე

ბავშვის მრავლი და ღვიძლი

მღვდელ ცრემლით ტირილდა ბავშვი და გულბილად შევე-
კითხე:

— რატომ სტირი, პატარავ, ასეთი მშვენიერი ვიყო და
მტიროდი?..

ბავშვმა მოკრძალებით მომანათა ცრემლმორთული თვალები.
შევხედე მტირალ გოგონას და მოვიხიბლე. შეენოდა ცრე-
მლი...

მივეფერე, თვალთაგან ცრემლები სათუთად ამოვეწმინდე,
ალერსიანი სიტყვით გულის ჯავრი გავეჭურავე და მის მარწ-
ყვისებრ ტუჩებზე უცებ დიმილი აკიჟაფდა. ამ დიმილმა უფრო
მიმხიბლა!

რა იყო მისი გულის ჯავრი?.. სულ არაფერი. მეორე წუთ-
ში დასიმეწყვი დაივიწყა კიდევ.

— პატარავ, დიმილი ძალიან გისდება, მაგრამ... აბა, ას-
ლა გაიცინე. თუმცა შუბლშეკრულიც მშვენიერი ხარ, მაგრამ,
ვიცი, სიცილი უფრო მოიხიბება — ვინმე აღურსით.

ბავშვს სახე გაუნათლა. გულიანად გაეცინა და უცებ გამო-
იდარა, სწორედ ისე, როგორც ჰუხუნა წვიმის შემდგ სრვევია
აპრილის ნაწვიმარ ცას. წმინდა ოქრო წვრილებდა მის
ხმაში...

რას გზედავთ ბავშვებში, ისეთს, ასე რომ გვიხიბლავს?..
არ ვიცი ვინ და, მე კი ბავშვი მზის პირველ სხივს, გაზაფ-
ხულის პირველ ყვავილს, სიცოცხლის პირველ ფერს მაგონებს!

სამი სანთელი

ჩემს გულში სამი სანთელი ანთია — სიყვარულისა, რწმე-
ნისა და იმედისა. ვუფრთხილდები მათს მოვლავრ შუქს. რო-
მელიმე მათგანი რომ ჩაქრეს, ხელახლა რაღა აანთებს?! ვე-
ლარც ჩაუმკრალნი დააფრთვევენ ნათელს, რადგან უიმედოდ
რწმუნა არ არსებობს, არც ურწმუნოდ შეიძლება გიყვარდეს
და იმედს გქონდეს.

რაც ყრმობის დღეებიდან შევიყვარე, ის დღესაც მიყვარს.
დღემუდამ ვუფრთხილდები — არ ჩამოქრეს მისი სინათლე.
რაც სიყმაწვილიდან ვირწმუნე, დღესაც მწაშბ, განუწყვეტ-
ლივ გიზივზებს ჩემს გულში მისი ცეცხლი და მუდამ მგზუნ-
ბარედ ანთია!.. სიჭაბუკეში ჩამასახა იმედის შუქი, უჩინარი
და უსასრულო, იდუმალ ფიქრებში ჩაქსოვილი ოცნებების
მსგავსი.

ადარ ვიქნები და, ჩემი სიცოცხლის სასსოფარი მარად
ჩაუმკრალი სამი სანთელი იქნება — სიყვარულისა, რწმენი-
სა და იმედისა!..

ხათვის იმ ზრუნვის სამაგიერო, რომელიც
გასწავა ჩემი და ჩემი და-ძმის აღზრდასათვის.
ამ რამდენიმე წლის წინ მოვედი კომბინატ-
ში. მოვედი და დამხვდა აქაური ხელმძღვა-
რელობის დიდი უურადლება, რაც იმითაც გა-
მოსიხატა, რომ კეთილმოწყობილ ბინაში შე-
მასახლებ და კოლექტივი საპატო ადგილი
მიმაჩინეს. როდესაც შევეცადე ორი თვის
გეგმა ერთ თვეში შემსრულებინა, ზოგმა
ჩემი განაზრახვა ქაღალდ მიიჩნია. მაგრამ
ვიგაძენი, რომ გეგმის შესრულება არც თუ
იხე მწელი უყოფილა. ასე გავემოერე რამდე-
ნიმე თვის, რის შემდეგ სრული პასუხის-
მგებლობით განაცხადე, რომ პირად ორ
ბუთწლებს ერთ ზუთწლებში შევასრულებ-
მეთქი. ახლა სიმართლე გითხრათ, უფრო
ვღელავ: აქამდე მეგონა, რომ ჩემს უპირტიმ-
წიო საქმეს გააკეთებდი, მაგრამ დღეს დი-
დი პატივი დამლო ჩემმა ხალხმა — დავალე-
ბული ვარ ყოველი საბჭოთა აღმამიანისაგან,
ყოველი ჩემი ამომრჩეველსაგან. უღლებმა
არა მაქვს, არ გავამართლო ის დიდი ნდობა,
რომელიც ამომრჩეველმა გამომიცხადეს.

ციცინო შაბლაძე

ციცინო შაბლაძე ამბობს რაიონის ქვე-
მო ალუანის მეცხოველეობის საბჭოთა მე-
ურნეობის მელორობის ფერმის მწყემსია.
იგი თელავისა და ყვარლის რაიონების
მწრომელებმა სსრ კავშირის უმაღლესი სა-
ბჭოს ეროვნებათა საბჭოს დეპუტატად აირ-
ჩიეს.

დღი ხნის მეგობრობა აავსებრბთ თე-
ლავის, ყვარლისა და ახმეტის რაიონების
მწრომელებს. საგულისხმოა, რომ ამ რაიონ-
ების კოლმეურნეობები და საბჭოთა მეურ-
ნეობები სოციალისტურ შევირბებში არიან
ჩამბულნი. ამიტომ არავის გამკვორვებია,
როცა ყვარლის რაიონის ქანმარაულის
მეურნეობის სამათაისანმა ჯოლქტივმა თა-
ვიანთი არჩევანი ციციონზე შეამერა.

— არ მაშინებს ესოდენ დღი ნდობა, —
— ამბობს ციციონ. მწაშბ, რომ მთელი ჩემი
შედგებული ცხოვრებით შევძლბ ვმსახუ-
რო ჩემს ხალხს, ადამიანებს, რომელბმაც
მასწავლეს საქმის სიყვარული, რომელბმაც
გამბილიერეს საკუთარი თავის რწმენა.

საპარიოვალს კოეპერატივის ხელსაწყოები კომპიუტერის XIV პლანზე სავსესხმდ

ქ ე ს ა დ ა გ ე ნ ქ ა ლ დ ე ს

დასავლეთის ქარმა წვიმით სავსე ღრუბლებში გადაურკა. დადიანების „ნაჩრალის“ გიგანტურ ხეობა კენჭნარებიდან შიის სხივი გასხლტა და სეკვიას ცადაწვდილი ტრატები ოქროსფრად მოაჯივრა. კიდევ ერთ დილას ხედებოდა ზუგდიდი — ოდიშის წარსულის დიდებული მემკვიდრე. მოასფალტებულ ქუჩებზე კრაილა ავტომობილები დაქპროდნენ. ტროტუარზე აჩქარებული ნაბიჯით მიმოიღიოდნენ ქალაქის მკვიდრნი.

ქალაქს თვალს გადავავლე. ჭოღჯი მანის ენერს ავანედ. შადრევანებზე უფრო ახალს ავტორცინილი საყვირის ხმა შემოიხმნა. იგი ენგურის ქალაქის კომბინატის მუშა-მოსამსახურეების ახალ ცოცხალ მკვიდრს.

პირველად დავით ფარცვაძის ახალს ვესაუბრეთ. ეს ის კაცია, რომელიც მთელი თავისი შენგებული ცხოვრებით ენგურ-ქალაქის კომბინატის წარსულს, აწმყის და მომავალს დაუკავშირა. სულსა და გულს აქსოვდა წარმოების წინსვლის საქმეში. იგი ქალაქის წარმოების სამჭროს №1 ქალაქის დასავლეთის მანქანის მექსელა, კომუნისტური შრომის დამკვირვებელი.

— მასწინდელ მანქანებზე პირველი ქართული ქალაქის მიღების დღეები. მე მამის სკოლაში ვწავლობდი. ჩვენმა მასწავლებელმა ფლორენცია დარასელიამ კლასში შემოიტანა პირველი ქართული ქალაქის

შოლი. იმ დღიდან სურვილი დამებდა ქალაქის წარმოების მექსელის როლს პრაქტიკისა და რეალობის. — იგონებს შრომის ვეტერანი.

1941 წელს ცეცხლი მოეღო ჩვენს ქვეყანას, გრავალი სძვდავდა ჰაერს. ჩემი მამა სამამულო ომში გაიწვიეს. თხუთმეტი წლისამ ენგურქალაქის კომბინატში დავიწეე მუშაობა ზეინელის შევირად, ვიყავი ქალაქის საკუთრებელი მანქანის დამკვირვებელი, მექსელა... ამჟამადაც ამ მანქანაზე ვმუშაობ...

დავითს ქალაქის საკუთრებელი მანქანაზე მუშაობის მიღებას გამოცდილება აქვს. მრავალ ახალბედა მექალაქელს შეუყვარა საქმეის ყოველთვის ეძებდა მუშაობის უკეთეს მეთოდებს, რომ დანადგარებს დიდი სიჩქარით, ყველა პარამეტრისა და ხარისხის მართვების მიხედვით ემუშავებო.

მექალაქელ ქალაქის შრომის არის საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს დეპუტატი, საერთო რევოლუციის მკერავი ნათელი კვიტოა. მან თავისი დაუღალავი შრომით, აქტიური საზოგადოებრივი საქმიანობით კოლქტივში ნდობა და ავტორიტეტი მოიხვეჭა. კომბინატის ის სანედიციონის საწვავლებლის დამოავრების შემდეგ მოვიდა. უღალატო თავის პროცესებს და მეცნიერების საქმიანობის დანიტრების. ნათელი ყოველთვის დიდი დადგარებით ასრულებს ავტომბის, არის

ადგილობრივი კელის გაზეთის რედაქტორია.

წარმოების საუკეთესო კომპანირულ-ახალგაზრდული ცვლის სახელი დამკვიდრდა საფურას სამჭროს ცვლად, რომელსაც ნუნუნქორიძე ხელმძღვანელობს. მისი ცვლის მუშაობის ფორმები და მეთოდები სხვა სამჭროებზეც ვადაილის.

ფართო მომხარების საგნების სამჭროში ერთი მოწინავე მკინძათა ბრიგადა, რომელსაც „სახატიო ნიშნის“ ორდენის კავალერი, კომუნისტის მარგო გერგო თაქვალობა... 30 წლის წინათ, საშუალო სკოლის დამთავრების ატესტატით მოვიდა მარგო ფართო მომხარების წარმოების სამჭროში. იგი კომუნისტური შრომის დამკვირვებელს შორის ერთ-ერთი პირველთაგანი იყო. ამიტომ კომბინატში პირველად მის ბრიგადის მდინება კომუნისტური შრომის ბრიგადის წოდება. კომბინატის ვეტერანი ქალბიბი არიან ნუცა ციცილია, ლილი შეროზია, დენი ნადედა და პარასკევა კარპოვიცა, ვერა ხარნიანი, თამარა ვაღვი, ნადია ბასილია... ისინი ფხვადეხ მიაყვებოდნენ უფროსი კლდეის ეთერ კობინაშვილის ნაკვალავს ენგურის ცელულოზა-ქალაქის კომბინატის მატანეში შრომითი დიდების საუკეთესო ფურცლები ჩაწერეს.

30 წლის წინათ მოვიდა ენგურის ქალაქის კომბინატში ეთერ ციტიტოვილი... საშუალო რომ დაამთავრა, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის საქვერნალო ფაკულტეტზე ჩაირიცხა. ყველას ეგონათ თირხალათიანი ეთერი კანწარეობის დაცვის სადარაჯოზე დადგებოდა. მაგრამ აკაცებულდა, დემრთი ოცინოდა... — ყველასთვის მოულოდნელად ეთერმა მექალაქის პროფესია აირჩია.

ახლადეხადეგულ კომბინატს კადრები არა ჰყავდა, მისი მშენებლობა კი საშვილოშვილო საქმე იყო, ამიტომ მან გადაწყვიტა ამ დიდებულ საქმეში წვლილი შეეტანა და ლენინგრადში მექალაქის სეციელობას დაუფუტა. მას შემდეგ დაიწყო დაიწყო მუშაობა და სხვადასხვა თანამდებობებზე. ამჟამად რაციონალიზატორია და გამოხიზნებელთა ბიუროს ხელმძღვანელობს. კომბინატში წარმატებით შრომობენ ა. ჩახაია, ზ. ხახაია, მ. ცარეკო, ს. თოდუა, ნ. საშუა, გ. ხარიაძე, ი. კიბინაია, ნ. წითლიძე და სხვები.

კომბინატში უფრო დიდებულ ვერ დატოვებო ტექნიკური განყოფილების უფროსის მრავალი რაციონალიზატორული წინადადების ავტორია ზ. კანჭავას, რომელიც ენგურის ცელულოზა-ქალაქის კომბინატის დარბიების ცოცხალი მოწე და აქტიური მონაწილეა.

გუმინდელითი ახსობს ბატონ შალვას, ვკომბინატია და ეკლთი შექმულ ენგურის მრავალ ეტრებულა საუფუქელი კომბინატის მოწინებლობას.

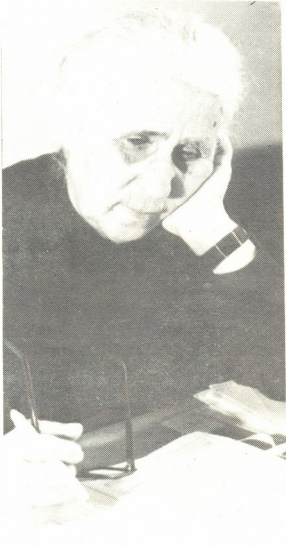
— უმუშარავით ვაგარდა ხმა, კახახანა შენდებოდა და სამჭროლის ყველა ქობილიან მანქანა ხაზის ზუგდიდს, განსაკუთრებით — ახალგაზრდობა. ჭოღჯიანის ენერს ახანი ნაქობი, წვლით, წერაქობით, ბართი შეხივი-

ნენ, — იგონებს შ. ჯანაძე, — ხელით
სწმინდენ დაქობებულ, ჯუჯა ხეობა, ძმე-
ვთა და ეკაღმარებებით დაფარულ მინ-
დორს, ენგურთან ზურგით და ურმით ეწი-
ლებოდნენ ქვისას, ხრეშს... და აი, 1980
წლის 1 მაისს კომინატს ოფიციალურად ჩა-
ეყარა საფუძველი. ის უპროექტოდ შენდებო-
და. არც კადრები მყავდათ საქმარისი. ად-
გილობრივი ახალგაზრდები ქვეყნის სხვა-
დასხვა მხარეს, ქალაქის ფაბრიკა-კომბინა-
ტებში, საფაბრიკო-საწარხნო სკოლებში,
ტექნიკუმებში, ლენინგრადის ცენტრალურ
ქალაქის მრეწველობის ტექნოლოგიურ ინ-
სტიტუტში გაემგზავრნენ პროფესიის დასა-
უფლებლად. დანარჩენები განაგრძობდნენ
კომბინატის შენებას. შენდებოდა ავტოტუ-
რის პურის“ სამბეკლო — მექანიკური, ჩა-
მომსხმელი საამქროები, სპეციალური მანქანე-
ბის დასადგმელი დარბაზი. ქვანახირით
ამუშავდა დროებითი ელსადგური, შეყო-
წიდა ორბელის მანქანა, დიდ ტექნიკურ
შენაძენად ითვლებოდა ორივე ჯალამბარა.
უპროექტობით დროდადრო ფერხდებოდა
შეშენებლობა, მაგრამ მუშები უფასოდ განაგ-
ებდნენ საშვილოშვილო საქმეს.

მილიოდა დრო. ტუცის მისაღებად ენგურზე
რეიდი აშენდა. მალე რკინიგზა გაუყვანეს,
ყველი იმდროინდელი ნაგებობა ხალხს გი-
განტურად ეჩვენებოდა და გარკვეული
ენერგითი უტევდნენ საქმეს. აქ იყვნენ რუ-
ხები, უკრაინელები, აზერბაიჯანელები, სომ-
ხები, ბელორუსები, თათრები, მოლდავე-
ლები. მათ უსადგუმეგობი წვლილი შეიტან-
ეს ქართული ეროვნული კადრების აღზრდა-
ში. სწორედ მათ გვერდით და მათთან ერთად
გამოიზარდნენ საწარმოს საუკეთესო სპეცი-
ალისტები: ნ. ნადარია, ვ. ხორავა, ტ. გვაჯა-
ვა, ნ. ფაცაცია, ვ. შონია, ვ. ნანავა, ბ. პაჭია-
ძე, შ. ჭებერენია, ს. ბაზიკაძე, ლ. შეროზია.
აი ქართული მექანიკალების სახელები,
რომელთაც პირველად დახვდნენ ქაუჭათა
რეზონი. რაც მთავარია, კომბინატი დამო-
ბლექტად ქალაქის მრეწველობის ტექნი-
კოლოგიის დაუფლებული ქართველი სპეცია-
ლისტებით, მრავალი სიმწელე გადაიარა
კომბინატის მრეწველობის დაბრუნებად...
და აი, საკავშირო ავტორიტეტულმა კომი-
სიამ წარმოუბნინა ამუშავების თარიღი დაღ-
ვიან — 1989 წლის 16 იანვარი. ამ დროს
ენგურის ქალაქის კომბინატმა პირველი
ცენტრალური გამოცემა, 21 იანვარს კი — პირ-
ველი ქალაქი. დირექტორად კარტონ ეკ-
ლექტად დაინიშნა, მის მოადგილედ — ბე-
სარიონ ჯანაშია. გაიმართა ხალხმრავალი მი-
ტინგი, სადაც სიტყვა წარმოთქვა სამაზრო

შოთა ჯანაძე

ოთერ ციციშვილი

დავით ფარცვანია

კომიტეტის მდივანმა ისჯი უჯანამ. 1940
წლიდან კი, კომბინატს ადგილობრივი მკვიდ-
რი ბესარიონ ჯანაშია ჩაუდგა სათავეში. საქ-
მის უსაზღვროდ ერთგულმა კომუნისტმა
ილი ბრძოლა გადიტანა იბისათვის, რომ
კომბინატი ქვეყნის მოწინავე კომბინატების
გვერდით დამდგარიყო.
აქ მწარე გამოცდილებით იცოდნენ, რომ
ჩანაფებოდა ძვირფასი ხეების ჯიშები. მერ-
ქანს ზოგჯერ უთავებოდა ხარჭადენენ
უსულგულლო დაშიანები. ამიტომ ნელნელუ-
ლის დასაზოგავად ფოთოვანი თხილეთ შე-
აშველეს და, რაც მთავარია, 1956 წლიდან
წარმოებში ქალაქის მაკულატურის გამო-
ყენება დაიწყო. 1965 წელს მიღებულმა
შედეგმა მოლოდინს გადააჭარბა — დიოზო-

ვა 48 თაისი კუმური მერტი მერქანი. ძვირ-
ფასი მერქნის დაზოგვა უხაროდა ჯანაშიას.
მაგრამ ეს მისი უკანასკნელი სიხარული გა-
მოდგა...
ქარხანაში ახალი დირექტორი მოვიდა,
ტექნიკურ მეცნიერებათა კანდიდატმა, კო-
მუნისტმა ოთარ ფაცაციათ ვაკაცური შე-
მართებით გააგრძელა წინაპართა მიერ დაწ-
ყებული საქმე. იხადებოდა ახალი წინადადე-
გები. კოლექტივმა იგრძნო, რომ ახალი დირ-
ექტორი სწორედ ის კაცი იყო, რომელიც
ახე სჭირდებოდა კომბინატს. ოთარც მუ-
შური ერთგულებით ამოუდგა ხალხს მხარ-
ში. ინერგებოდა რაციონალიზატორული მო-
ნადიდებები. მწყობრიდან გამოდიოდა მოძ-

ველებული მანქანები. ქარხანაში შემოიტანეს სამამულიო თუ საზღვარგარეთული ქაღალდის მძლავრი მანქანები. გეგმები ვადაჭარბებით სრულდებოდა, ენგურის ქაღალდის კომბინატი ერთადერთი საწარმო გახდა საბჭოთა კავშირში, რომელიც ფართო მასშტაბით იყენებდა ფოთლოვან ხიმელის. დღეს კი თბილისსაც აღარ იყენებენ. საწარმოს სამიათასიანი კოლექტივი ყოველ ერთ საშუაშაო საათში ამზადებს: 8 ათას კილოგრამ ცელულოზას, 4 ათას კილოგრამ ქაღალდს, 10 ათას ცალ საკლასო რვეულს, 1600 ცალ საერთო რვეულს. დღეს კომბინატი, ძირითადი პროდუქციის გარდა, უშვებს გოფირებულ ტარას, შესაფუთავ ქაღალდს, მუუაოს ყუთებს, საფარს და სხვას, რაც კვების, მსუბუქი, ადგილობრივი და ქიმიური მრეწველობის აუცილებელი კომპონენტები გახდა. მასზეა დამოკიდებული რესპუბლიკაში ფართო მოხმარების საგნების და საქსპორტო პროდუქციის — ჩაის, ღვინის, კონიაკის, კონსერვების, ტყავულის, ტრაკოატის თუ სხვა ნაწარმის გაფორების კულტურა.

ახალმა, სრულყოფილმა ტექნიკამ კომბინატში მნიშვნელოვნად შეცვალა ხელით შრომა. დაიწყო დრო და სახელმწიფოში დიდი ფულადი ეკონომია მიიღო. კომბინატის ირგვლივ, ხარაოებზე ხალხიანად აფხსუნუნდნენ საშენებლო ტექნიკით აღჭურვილი მშენებლები. კომბინატიც და მისი შემოგარენიც საოცარი სისწრაფით იცვლებოდა. 35 ათას კვადრატულ მეტრ ყოფილ ენერჯ გადაიჭიმა მუშათა დასახლება სკოლებით, პარკებით, კაფე-სასადლოებით, სტადიონით, საცურაო აუზით. მალე კომბინატის ტერიტორიაზე დამთავრდება 600 ადგილიანი კულტურის სახლის მშენებლობა.

ენგურის ცელულოზა-ქაღალდის კომბინატი ბაღარშია ჩაჯლული. ანაკლაში მუშა მოსამსახურეთათვის აშენდა დასახელებული სახლი. ისინი დამუშავდნენ აგრეთვე კმთილმოწყობილი საცხოვრებელი ბინებით.

1979 წლისათვის არ დარჩება არცერთი მუშა და ინჟინერი, რომ საცხოვრებელი ბინა არ ჰქონდეს.

დიქტატორის დაუღალავი, ორგანიზატორული მუშაობის შედეგია, რომ კომბინატს ტერიტორიაზე აშენდა საავადმყოფო.

...გადის დრო. ყოველდღე იწერება ქაღალდის კომბინატის შრომელთა ცხოვრებაში ახალი, საინტერესო მიღწევების ფურცლები.

მისი თავფურცელი კი 1939 წლის 21 იანვარია.

საქართველოს კომბინატი ყველა აუზვეულს!

დიდი ხანია ქალაქის №1 აფთიაქში დავდივარ. თითქოს სხვაგან წასვლა არ მებერებდა და ეს ალბათ იმიტომ, რომ იქ ყოველთვის თავაზიანობა და წესრიგია.

იმ დღესაც ჩვეულებრივ ხალხმრავლობა იყო აფთიაქში. რეცეპტების მიღებაზე როგი იდგა. ეს მხედველობიდან არ გამოორჩენია (როგორც შემდეგ გავიგე) აფთიაქის მმართველის მოადგილის თვალს. გამოვიდა თეთრხალათიანი შავგერმანი ქალი — მარტია გოგიაშვილი, ჩაიკითხა რიგში მდგომი ხალხის რეცეპტები, ზოგიერთს რჩევა-დარიგებაც

მისცა. ზოგს კი უთხრა, წამალი არ გვაქვსო. მეც მათსეთი მოთხრა უარი, მაგრამ არ მშენყენია, ისეთი სათნო სახე ჰქონდა. სამაგიეროდ, მიმასწავლა, რომელ აფთიაქში შეიძლებოდა მეშოვხა წამალი. როგში მდგომინი მადლობებანი დარჩნენ მისი, მართლაც რომ „ადამიანი უნდა აშენენდეს თავის პროფესიას“. ეს სწორედ მასზეა ნათქვამი. ალბათ ხალხის მიმართ იმ. გოგიაშვილის ასეთი კარგი მოქცევა იმეფათი არ არის, რადგან ჩემთან მდგომებმა ბევრი კარგი სიტყვა თქვეს მის საქმიანობაზე, მის ადამიანობაზე.

ნუნუ ჩიხრაძე

ა. რუხაძე

ნაზი დიდუკა

ჩემი დედიკოს დედა — ჩემი კარგი დიდედა, ქსოვს, კერავს, თუ კითხულობს სათვალე არ სჭირდება.

რომ მკითხავენ დიდედას, თვალებს არ უჩივიო? ჩემზე ფტყვის, თაკოა ჩემი თვალის ჩინოა.

თამარ ქალო, — ეტყვიან, — არ გეღლებს გულიო? გულს რა აღდობს, თაკოა ჩემი გულის გულიო.

როცა ეუბნებიან არ გეტყობა ხანო, ამბობს — რაც სიკეთე შეიბრ, არის თაკოს „ზარლიო“.

ზარამაი პირი

ნემსებს მუღამ მიმალავენ, ზოგჯერ თვალწინ ამაცლიან მაკრატელს რომ ხელი ვახლო, ერთი წუთით არ მაცლიან. ჩემი შეიკრილი კაბა ჩემს თოჯინას არცა სცმია, ალბათ ფეჭრობს, თამარ ქალი რანარი ზარმცია.

რისი

ჩირგიდან ჩიბი დამისხლტა, გულთეთრა ჩიბი, ნაცარა. ვერცა ალერსმა აცდუნა, ვერცა თავთუხის მარცვალმა. უბეს ჩამესვა, ბინდოდა, დაფრთხა და არ დამაცალა, მივფერებოდი, რა მოხდა, — დაეკლდებოდა არცა რა. ალბათ, ავგული ვეგონე, ანდა ცეტი და ცანცარა!

ხარნი

ერთი ყური, ყურზე ტანი, ტანზე კბილი ასი. ყველა კბილი მჭრელზე მჭრელი, ბასრზე უფრო ბასრი, რა ნივთია, თუ მიხვდი და თუ მოიხმარ, მაშინ, აიღე და წაღი, პაპას ამოუღეჭე მხარში, ხერხს მოჰკიდე ყურზე ხელი პაპას მიჰყე ხეც-ხეც, სადაც ხმელი ფიჩხი ნახო მიდექი და ხერხე!

ზღაგრძი

მე და ბებომ ბაღში ვნახეთ ბუჭა-ზღარბი პაწია, ზურგზე მქონდა დარბოზი, რაც ამ ქვეყნად ქაცვია.

სად მოხვეტა საცოდავმა ასე ბევრი ეკალი, რომ დამეძრო მსურდა, მაგრამ ახლოს ვერ მივეყარე.

ნუ სწუხარო, ბებომ მითხრა, ჩემო თაკო პაწიავ, ზღარბებს ასე ქაცვიანი სამოსელი აცივია.

ამ ეკლებით მიჰქეთ სახლში, ზამთრის სარჩო-მარაგი, როცა დგება შემოდგომა ხვავითა და ბარაქით.

დახა, ბებომ ასე სთქვა, არ გეგონოთ არაკი!

პარნი და პარილი

უზნოდ, უჩუშრად, ანაზღად, იფეთქეს ატმის კვირტებმა, პარილი ფატით დანაზდა თეთრ სამოსელით ირთვება. გიჟმაუ მარტი წავიდა, ჩამოთბა წახვლის წამიდან.

პარილო! ჰაი, პარილო! ატყდა ერთ ღამეს ძახილი. კარი გაშიღე, შემოვალ, მათხოვე შენი მარხილი. მარტო! რა მოხდა დაიკო, რისთვის მოხრუნდი, რა იყო?

ჭვად წახულს, გული აქ დამარჩა, წინ შორზე შორი გზა იყო. იქნებ სამი ღლე მასხსო, შენთან ყოფნა მსურს დაიკო. სამ დიდზე მეტს არ დავრჩებო, თვე შუაზეც რომ გამიყო.

კეთილმა, თეთრმა პარილმა არ გააწილა ამქარი. მარტმა დაჰბერა, დაქროლა, დაატრიალა ავქარი, დაეკრა ბუკი და ნაღარა პარილს შავი ღლე აუარა.

სამ ღლეს იღრინა, იყეუა, იავგულა და იომა, ბოლოს დაეცა. მოითქვა სულში პარილის სიომა.

მინც შეებრალდა მარტი და... პარილი კიდეც ატირდა.

მოხსენებდა მწვანე თვალთავან ცრემლები წვრილ-წვრილ ბროლადა, მინც ტყბი სურნელს აჰმეცდა, და მინც თეთრად ბოლავდა. თუმც შეაღწეეს თავ-პარი, ღამაში დარჩა პარილი.

ზღაპარ იმე?

ზღაპარ იყო, ზღაპარ იყო, ტყუილი თუ მართალი იყო, იანვარში, მინის სახლში ისე ძლიერ დამთბარიყო, გარეთ, მინის სახურავზე თოვლი სულ მილად დამდნარიყო.

ზღაპარ იყო, ზღაპარ იყო, ტყუილი თუ მართალი იყო, მინის სახლში ვარდ-ყვავილთა ტიტზე კვირბნი დამცხვარიყო, ტიტას მწყრივი ფეხად იდგა, იები ძირს დამსხვარიყო.

ზღაპარ იყო, ზღაპარ იყო, ტყუილი თუ მართალი იყო, მინაკები ბრიანებდნენ, ისე ძლიერ დამთბარიყო, ვერ იტყოდო მინის სახლში ზაფხული თუ ზამთარი იყო.

ზღაპარ იყო, ზღაპარ იყო, ტყუილი თუ მართალი იყო, მარწყვისა და აბნეროს კვლელი დანითღებულ-დამტკბარიყო, ჰოი, ავი დედაბერი სად იყო და სად არ იყო?

ზღაპარ იყო, ზღაპარ იყო, ჭვად იყო თუ ჭვად არ იყო, წაღი, ნახე მინის სახლი სად იყო და სად არ იყო, რაც გიამბებ, თავად იტყვი ტყუილი-თუ მართალი იყო.

ქართული ენა ყიფილია

„ქალი ბუჩქი და ქვეუთხეილი, როგორც
კერძოდ ზარის, ისე საზოგადოებისაც,
მთელი მისი ქვეყნის, მისი სამშობლოს...
ნეტავ იმ ერს, რომელსაც კარგი ქალები
ბუჯას“.

ბაბაი

საქართველოს მთაბარის ათსგვარ საოცრებას თვალმიწვევლ ვაეკაცს უტყობს ყიზლარის უღაბურ ველზე გაძალბა, მიღარას ამ ტრიალ მინდორზე და მარადიულ ღუმელში იძიებენ. ცის თაღთან მხოლოდ ცხოველყოფილი მზე დავანათს რიგვითი ერთსადაც ველია, რომელსაც ვერც დასაწყისს დაუნახავ და ვერც დასასრულს. გზა თუ აგებნა, იარე მერე... რაღაც სასწაულებრივად თუ გამოაჩვენა მისი ერთფეროვანი მინდორებიდან.

აქ, მომე დაღესტნის მიწაზე, ნახევარ საუკუნეზე მეტია ღუმელის, თიანეთის, ლენინგორის, ჯავისა და ყაზბეგის რაიონების კოლმეურნეობები თავიანთ ცხვარს აზამთრებენ. იყო დრო, როცა მწყემსთა კეთილდღეობაზე არავინ ფიქრობდა. მთელი შემოდგომა-ზამთრის პერიოდში აქ მომუშავე მეცხვარეობის სიოცხლსა და ჩანჩრთოლობის საკეთის ბედის ანაბარა იყო მიტოვებული.

ამ ბოლო დროს, საქართველოს კომპარტიის ცენტრალურმა კომიტეტმა და მთავრობამ დიდი ღონისძიებები განხორციელეს მწყემსთა ჩანჩრთოლობის დაცვისა და პირობების გაუმჯობესებისათვის, რამაც მათი შრომა სახალისო და მშობნიდელი გახადა. ყიზლარის საძოვრების ცენტრში — კოჩუბეში გაიხსნა 35-საწოლიანი კეთილმოწყობილი საავადმყოფო, სადაც მწყემსთა ჩანჩრთოლობის დაცვის უმთავრესად ქართული ქალები ემსახურებიან.

პირობების გაუმჯობესებისა და პირუტყვის გამარჯვება-პროდუქტიულობის გაზრდისათვის შეიქმნა ყიზლარის ზამთრის საძოვრების მართვის გაერთიანების საბჭო; საავტორო კვების, „სასქოლტექნიკის“ განყოფილება, 540 კილომეტრზე გაიყვანეს მაღალი ძაბვის დენი, რომელმაც ყველა კოლმეურნეობის ცხვრის ბინა გაანათა. ბინებში დაიდგა გაზქურები, ბეგრგან ცისფერი ეკრანიც აეციმციოდა.

როცა დასრულდა ქალები ჩამოყვანის, მწყემსები გამოშვალ, ამ ტრიალ ტრამდნის ქაოცს ქი მოუღლია და ქალებს რა გააძლებინებთ!

„უღაღე იყო. ველზე ჩვენი „ყოვლობნი-
ცი“ ფრთხილად მიიკვლევდა გზას: ახლად

გაყენილი სარწყავი არხის სანახავად მივე-
შურებოდნენ. ანაზღად ქაჩი ამოვარდა და
მიწიდან ატეკულულმა მტერის კარგანტელ-
მა მიდამო ჩააბნელა. გზის გაგრძელება
უკვე სასიფთაო შეიქმნა...

უკვე სასიფთაო უღებამ, მტერი დაბურულ
გზაზე ორი ადამიანი დაგანდეთ. ქაჩი მათ
წაბდა-უტელდა ატრიალუნდა და, გზას რომ
არ ასცდებოდნენ, ხელიხელახლებულნი
მიიქვედნენ წინ.

— ნამდვილად ჩვენი გოგობე იქნებთან,
— თქვა მძღოლმა და მანქანა დაამუხ-
რუტა. ყმაწვილ ქალებს დაწვები გალურჯე-
ბოდათ, მშენიერი ტანსაცმელი დამტერ-
იანებოდათ. მანქანაში სტელი ძლივს მოით-
ქება.

ყიზლარის საზამთრო საძოვრების მწყემსთა
კულტურის სახლის ინსტრუქტორ მაყვლა
პაპიაშვილისა და ექთან მელიქო მჭედლო-
შვილისათვის ასეთი დღე პირველი და უკა-
ნასქელი რაოი იყო.

მაისის მიწურული იდგა. მეცხვარეები სა-
იალალოდ ემზადებოდნენ. იმ გრძელ სამზა-
ვრო ტრასაზე მწყემსებს რაიმე დადავებდა
რომ არ შეხვდეთ და მოსალოდნელი დაავა-
დების საწინააღმდეგო სამედიცინო პრეპა-
რატები რომ თან ჰქონდეთ, დღეს ლეკო-
შვილმა მათ სამზავრო აფთიაპები ჩამოუ-
ტანა ესაუბრა მისი გამოყენების წესებსა
და სხვა პროფლაქტორი ღონისძიებებზე;
მაყვლა კი მწყემსებს გააცურ, საიალოდ
მგზავრების ტრასაზე მწყემსებს სია გაე-
მართავეთ კონცერტებს, სად მოწყობა ლე-
კია-საუბრები და სხვა ღონისძიებები...

ზამთრობით ქი ჩვენი მელიციონს მუშაობი
მეცხვარეობა ბინებში მხოლოდ დამ-დამობით
მიღანა, მწყემსები ამ დროს ბინებში არიან
დავითარნი.

კოჩუბეში შესანიშნავ ქართველ ქალს,
ექიმ ნატო მარსაგიშვილს შევხვდით. იგი
მეუღლესთან, აღქმანდრე მარსაგიშვილთან
ერთად მოსულა აქ 35 წლის წინანი და მუხლ-
ჩაუხრებლად ემსახურება ყიზლარში მო-
ზამთრო ქართველ მწყემსთა ჩანჩრთოლობას.
ვეცნობი ექიმ ქალთა საქმიანობას და ვფი-
ქნობ: ეს ქალები ნამდვილი გმირები არიან-
მეთქი.

— მე და ჩემი მეუღლე მაშინ ახალგაზრ-

და ექიმები ვიყავით, — ივანეს ნატო-
ში, — სიძნელებისა არ გვეშინოდა. ჩვენი
პროფესიისა და მამა-პაპიდან სისხლ-
ში გამაძარბა ცხვარ-მეცხვარეთა სიყვარ-
ულმა აქ ჩამოგვიყვანა.

მაშინ „ჩორნი რიწოში“ (ადრე ასე ემა-
ხდნენ კოჩუბესს) ისეთი ტალახიანი ქუჩები
იყო, რომ ჯარისკაცის ჩემპა თუ არ გვეცა,
სიარული გვეჭირდა. ძლიერი ქარბისაგან
აშლილ მტერებში სახლიდან სახლამდე გზას
ძლივს ვივლევდით. სოფელში ელექტროსი-
ნალივ არ იყო და ავადმყოფს ნემსს ლამ-
დის შეუქმნე ვეუფებოდით.

ავიდა წლები, და კოჩუბეში ახლადამე-
ბულ შენიშაში საავადმყოფო გაგვიხსნეს,
რომლის მშენებლობაზე მთელი მედპროსო-
ნალი გემუშაობდით. 6000-მდე ალბის აფერი
ჩვენი ხელით მოეგვიროთ, ხარაჩივებზეც ხმა-
რად ვიღებეთ. გვიპაროდა, რომ ახალ შენი-
შაში ნორმალირი მუშაობის საშუალება მო-
გვეცემოდა და, მართლაც, მწყემსთა მკერ-
ძლობა ცოტად თუ ბევრად ნორმალირი კა-
ლაოპოში ჩავყავენ.

სავადმყოფოს მთელი ტრანსპორტი მა-
შინ ერთფეროვანი ცხენი და ორთავა იყო.
ხშირად მთელ დღე-ღამეს ვუნდებოდი
ბინიდან ავადმყოფი მწყემსის კოჩუბეში
გამოიყვანას. საიალოდ მგზავრების დრო-
საც ფარებს ამ ტრანსპორტით ფეხდაფეხ
მივვლედით და ღია მინდორში ვათენ-ვადა-
ვებოდით.

ახლა ის წარსული წლები მხოლოდ უსი-
ამოვნო მოგონებები დავტარა.

დიდი სამამულო ომი რომ დაიწყო, იმ
წელიწადს სანახევარ გაუმართავი ცერებო-
ვობებულ „პოლტორჩა“ მოავიწყდა, რომელ-
იც ხშირად მოიშლებოდა ხოლმე და ერთ
ვაი-ვაგლში ვიყავით.

1942 წელს ფრანგმა ყიზლარის საძოვრ-
ებამდე ჩამოაღწია. ჩვენი ცხვარი შირა-
ქის ზამთრის საძოვრებზე გადავრდით. მწყემ-
სებს ჩვენი თან გავყვებით, თითქმის აუტან-
ებელ მღვობარებოში გვიხილებოდა მყურა-
ლობა. ჩვენს იმ გართობელ მუშაობას ისე
იღამებდა, რომ როცა კვლავ ყიზლარში
დავბრუნდით, მტრის ნაკვალევზე ინფიციამ
იფეთა — პარტისტები ტრევი ვაჩნდა. გაო-
რკეპებული ენერჯიტი ვმუშაობდით და ბე-
რი ვაკაცო სიკვდილს გადავაპარებინეთ.

დღეს ქი მგებრად შეიკვამა, როგორც
მეცხვარეების, ისე ჩვენი მუშაობის პირო-
ბები. ვევექს სპორტი კაბინეტ-ლაბორატო-
რიებით აღჭურვილი საავადმყოფო, სადაც
ყველა სპეციალობის ექიმი, გამოცდილი,
კვალიფიციური ექთნები მუშაობენ, ვავექს
სასწრაფო ლაბორატორიას მანქანები, ბევრი
მწყემსის ბინისთან არის სატელეფონო კაბინე-
ტი, რამაც ერთიანად გავგაიფილა მუშაობა,
ამოდადო უკანასკნელ სამ წელიწადში სიყვ-
დილობის შემთხვევა აღარ გვექონია. საშობ-
ინფექციური დაავადებებს იშვიათად ვაწყ-
დებით...

ნატო ექიმმა მწყემსთა მუშაობის
ბევრი კონკრეტული მაგალითი მოიყვანა,
მაგრამ საკუთარი თავზე ქი არაფერი გვითხ-

რა: რას იზამ, ეს ყველა საქმიანი ადამიანის თვისებაა და ვერც შეუვადებები.

საოქმელო კი ბევრი აქვს, მარტო ის რად ღირს რომ ნატომ ყიზლარის ტრამალებს პირობებში და მწყემსთა სიცოცხლისა და განმარტულობისათვის ესოდენ მძიმე შრომის დროს სამშობლოს სამი სსახელეო შევილი აღუზარდა ქალაქილი ლუზა და ვაი-შვილი ვაჟა მედიცინის მეცნიერებათა კანდიდატები არიან, უმცროსი გოგი კი თბილისის პოლიტექნიკურ ინსტიტუტში სწავლობს.

ყიზლარის ზამთრის საძოვრების მართვის გაერთიანების საბჭოს კადრების განყოფილებაში, იმ დროს მივდივით, როცა კადრების განყოფილების გამგე მარგალიტა მარ-

ექიმის თანაშემწეები მზია მარსაგივილი, მარინე ხვიაგური, ექიმები ნატო მარსაგივილი, მარიამ საბაური, ექთანი—სამათ მამალაშვილი.

კოლმურერნობის თავმჯდომარე ქალბა აფციაური და ზოიტქნიესი მარიამ მარსაგივილი.

საივშილი სოფლის მურერნობის სამინისტროს საგზურით ჩამოსულ ახალკურსდამთავრებულ სპეციალისტს სახუტებს უფორმებდა.

მარგალიტა თვითონ სპეციალობით ზოიტქნიესისაო, მიხატებს. ოცი წლის წინათ დაუშობრებია ინსტიტუტი და ყიზლარის ზამთრის საძოვრებზე ზოიტქნიესისად დაუწყია მუშაობა. ბევრი მძიმე დღეები გადურტანია ახალგაზრდა ქალს. ახლა კი დაწვრილ-შვილებზე დედა რამდენიმე წელია ყიზლარში მომუშავე საქართველოს დაწესებულებების კადრების ავკარგინობას ქალი-სათვის დამახასიათებელი სიფაქიზით, უნარიანდ განავებს.

ნუკა მარსაგივილი უკვე ოცი წელიწადია მწყემსთა საგაბრო მომსახურების სფეროში მუშაობს.

როგორც ცნობილია, ამ ბოლო წლებში საქართველოს კომპარტიის ცენტრალურმა კომიტეტმა და მინისტრთა საბჭომ, დიდი ყუ-

რადღებ დაუთმეს ყიზლარში მომუშავე მეცხვარეების პირველი მოთხოვნის სავნებით მომარაკების უზრუნველყოფის საკითხებს და ამ სფეროში საქმე მნიშვნელოვანდ გამოსწორდა: „კეცევირში“ კოჩუბეიში გახსნა ცენტრალური მალაზია, მინდურად მწყემსთა ბინების ახლოს კი — ორი მულდემომქმედი ფარული, სადაც დახლის მუშაველად ქალები მუშაობენ.

„ნუკას მალაზიაში“, როგორც აქ უწოდებენ, მწყემსები სიხარულით შედიან. მათ იციან, რომ ნუკა ავილისინდისიერად მომსახურება ყველას საქონლის არჩევში. კარგად იცის, რა დროს, როგორი საქონელი სჭირდება მწყემსს. ნუკა მარსაგივილის გასვლა მეცხვარეებში ეს დიდი ნდობა და პატივისცემა დაუმსახურებიათ მინდური, მალაზიების დახლის მუშავეებს ნინა გელაშვილსა და სონა გელაშვილს.

— ყველა მალაზიაში ქალი უნდა იყოს გამყიდველი, — გვეუბნებიან მუშაველი მწყემსები. — რაც ესენი აქ ეუზნობენ, ჩვენ ფულს ზარბაზ მიტკა, კარგი იქნება, თუ სოფლის ყველა მალაზიაშიც ქალი იქნება დახლის მუშავე.

კოჩუბეის საავადმყოფოს სამედიცინო საინტარტული ნაწილის სასანიტარაციო ფილიალის გამგეს ექიმ მარიამ საბაურის სადამოხანს დუშეთის რაიონის კოლმურერნობების მეცხვარეთა ბინებში მივსწარიით. აქ იგი თავისი ჩვეულებით მწყემსებს ილაღებისაგან მგზავრობის დროს სპეცირა პროფილაქტიკურ ღონისძიებებზე ესუაზრებოდა.

— ერთ დამეს, — იგონებს მარიამი, — როცა მწყემსთა ბინების შემოვლზე ვიყავი, ლინდემგროსის რაიონის სოფელ დიდი-ნეთის კოლმურერნობის მწყემსებმა გაითარეს, ეს რამდენიმე დღეა ალექსი მარტაშვილი თავს კარგად ვერა გრწნობსო. ბოტიკონი იყო ავად. მწყემსი სასწრაფოდ გადაყვანათ საავადმყოფოში. მწყემსთა საცხოვრებელსა და პირუტყვის სადგომებში რამ-

დღეჯერმე ჩავატარეთ დღეინმეცა და სენის გავრცელებას გზა მოვეუქროთ, მწყემსი კი მალე გამოეჯანმრთელეთ და თავის სამწყისს დავეუბრუნეთ.

შარშან ყაზბეგის რაიონის კოლმურერნობათა საძოვრებზე მოულოდნელად თავი იჩინა ცოფმა. მთელი ჩვენი მედიკოსთა ჯგუფი რამდენიმე დღე-დამეს ვებრძოდით და საშიშ ინფექციას და გავიმარჯვეთ — საიმედოდ მოვსპეთ მისი გავრცელების კერები.

გამოიძლიერა სპეციალისტთა ტრადიციულ იბრლებიან ახალგაზრდა ექთანებმა ამათ მამალაშვილი და მზია მარსაგივილი. ისინი გაუტეხელი ნებისყოფით შეზბიან ყიზლარის ველის გაუძლის სტიქიის და მწყემსებს მავრველი ანგელოზებივით თავს დასტრიალებენ.

ოღლა ავსაჩანიშვილი კი პირუტყვის ჯანმრთელობაზე ზრუნავს. იგი ახლა ცხოველთა დადავლებათან მებრძოლი სადგურის ვეტფათვის ხელმძღვანელობს. მას თბუთმეტი წელი ჯერ მომთაბარე ვეტუნქტულ უმუშევრობა. ახლა კი ამ აფთიკას განავებს. აქ ყველაფერს ქალის ნაზი ხელის სითბო და სიღარბისულ ატყვია. თუ პირუტყვთა შორის რაიმე დაავადებამ იფეთქა, ოღლას უმალ მზად აქვს წამლები.

ყიზლარის ზამთრის საძოვრებში მომუშავე ქართველი ქალები ყოველ დღეს მზარბავენ, რათა მეცხვარეებმა წარმატებით გადაწყვიტონ ახლი დიდი ამოცანები, რომლებიც მათ ახლო მომავლის პროგრამად დაესახა საქართველოს კომპარტიის ცენტრალურმა კომიტეტმა. ყიზლარის ველზე მოზამთრე კოლმურერნობებმა ცხვრის სულაღობა ერთ მილიონამდე უნდა გაზარდონ და შესაბამისად ამაძლიერონ მისი პროდუქტულობა!

გიორგი გოჩიაშვილი,
საქართველოს სსრ კულტურის დამსახურებული მუშაკი.
კოჩუბეი-თბილისი, 1978 წ.

სიღრმისეული გზა იყო!

მ. ო. ხ. ო. ბ. ა.

სახავეშოს სახლის დერეფანში უჩვეულო რამ ხდებოდა. უკვე კარტოფილის შეტამანდის ნაცნობი სუნი ტრიალებდა, და მორიგეები დასახმარებლად გაგზავნეს. მაგრამ სასადილოში წახვლას არავინ ჩქარობდა. უმწველითა თავი მოეყარათ დერეფნის მეორე ბოლოს, შემხინდელ კართან, რომელსაც ეწერა: „ღირქტორი“ და სადაც, ჩვეულებრივ, არავინ იყო ხოლმე.

უვლად ცხვირი მიწისთვის მიეჭყლიტა. შინა რძისფერი იყო, მაგრამ რაღვას ვარჩევა მაინც შეიძლებოდა. დერეფანში ჩემი გუფუნი იცდა.

სასადილოში მორიგეები ჯამ-ჭურჭელს აწკარუნებდნენ, სწრაფად არიგებდნენ სუფრაზე კარპაიანი პურის ნაჭრებს და გასაქცევად ემზადებოდნენ, როცა დერეფნის ბოლოს რაღაც ჭრიაშული ატყდა, ვიღაცამ დაივივრა:

— ალიკოს დაუძახებთ! შეხუთეგუფულს. ტატანა ეძახის, მასთან ჩამოსულან!

ტატანა ღირქტორი ვახლდათ — ტატანა ივანოვნა. მორიგე ბიჭუნა, რომელსაც ხელში კოვზები ეტარა, სასადილოდან გამოვარდა:

— ჭერ არ დაბრუნებულა ტბიდან! ტბაზეა წახსული! — არააა... — უბასუხეს. — საწარმოვლოშია. თვითონ ვნახე. — და ვივლიც ბეჭინით კარს მიაშურა.

ღირქტორის კაბინეტში კი მწვანექაღალდაცაფარებულ მაგიდას ორნი უხსდნენ: ტანწორილი, მოკლედ თმაშეკრებილი ღირქტორი, პატარა გოგონას რაში ჰგავდა თავისი შევიტობის პაკაით, რომელიც ბეჭეშში განიერი ჰქონდა, და გემის ახალგაზრდა კაპიტანი. თუმცა ახალგაზრდული იერი მხოლოდ იმის გამო ჰქონდა, რომ შუბლზე ზეშუქო ქაღარა თმა ჩამოყრდა. მარჯვენა ცარცელი სახელი ჭიბეში ჩაეჭანინა, მუსხლზე კი მეწვლეურისინაშინაინ ქული ეღო, ვაცვილიო, მეწვლეურის ქული.

— ეს ბიჭო ოდესღაც ჩამოვიყვანს. — ჩუმი ხმით უამბობდა ქალი. — ჩვეთთან ორმოცდასამში მოვიდა. ეს ჩემი პირველი ჭეფი იყო. არავითარი სახუთები არ ჰქონია, არავითარი, — იგი ნელა, თითქოს ღღინთი ღაპარკობდა. — არც სახელი ახსოვდა, — არც გვარი. პატარა იყო, ანდა შეიძლება ბევრი ელდა გადაიტანა — ბოშბები, ვეკუცა... შოფრესუნებო. ჩვენ თვითონ დავაჩქრეთ ალიკო. მე მოვწათლ და გვარიც ჩემი მივეცი. მაშინ ჩვენი თანამშრომლები ბევრს აძლევდნენ თვითონ გვარს. ახლა აქ სულ რას-ტვორაობები და ვალაკობები გვეყვას, — ნაღვლიანად გაიძლია. — ასე რაში, როგორც ხედავთ, ლამის ერთი ოჯახი ვართ. — ქალი ხელში ატრიალებდა მოწაფის სამედიანს, მარჯვენა ხელის თითებზეც შედენის ლაქები აწნდა. დაღუშდა, უყურად გაწითლდა და ჩუმად ჰკითხა: — თქვენ შავი წღვის ფლოტში ხომ არ მსახურობდით?

— არა. ჩრდილოეთში ვიყავი. მამულებზე. სანამ არ ჩავგვიტრეს. რაო, სამხრეთებს ვგავარ? ქალი შებრუნდა.

— არა, მამა დამეღუმა იქ, ორმოცდასამში. ფანჯარაში სიო არხვდა დაბურული ვერცხვს, რომელსაც მთელი ენო, სახავეშო სახლის დამხმარე ნაგებობები და ფარდულები დაეფარა.

— იგი, რა თქმა უნდა, ძალზე თავისებური ბავშვია, — სერიოზული კილოთი დაიწყო მან. — გულწათობრილია, სიტყვატუფნი,

დაღერემილი, მაგრამ საოცრად პატიოსანი და აალმო. კარგი შვილი იქნებოდა, დამერწმუნეთ. — ეტყობა, განსაკუთრებით უყვარდა ეს ალიკო.

— მო, რა თქმა უნდა, — კვერი დაუკრა კაპიტანმა. — გაცივდობ, მაგრამ მაინც... იცი რა, გოგონა შინდა. მე ხომ გოგონა მყავდა. ბლოკადის ღრის დაიღუბა. ცოლიც დაიშალა, იღდა, — თქვა მშვიდი და დაღვლილი ხმით. — მე ლენინგრადის მკვიდრი ვარ, მაგრამ, აი, დაღბრუნდი და შინ ვერ გავაქლი. იცი რა, ეწოწო გავლა არ შემიძლო, განსაკუთრებით, როცა ბავშვები თამაშობდნენ. ზღუნობაო, კლასობანა... ციხეზე ვერ ავლოდი. ბინაში ხომ საერთოდ ვერ ვძლებდი. — მუხლზე ქული გაიხწორა. — ამიტომ მოვშორდი იტაურობას. მოგორებებს გავექცი. ჰოდა, აი, თქვენთან მოვიკიდე ფეხი, ხმელეთზე დავსახლდი, — ჩაეცინა მას. — როგორც ჩემი უფროსი თანაშემწე იტყუდა: „ღმარა ზურგში მოვიკიდე ფეხი“. მხიარული კაცი იყო ჩემი თანაშემწე.

ქალმა სამუდამ დაეცა. — ასე რომ, ამ ბიჭუნას გირჩევთ, ძალიან გირჩევთ. ისე, რა თქმა უნდა, გოგონა შეიძლება. მაგრამ ჭერ თავად გაიცანით ბავშვები. ამირჩიეთ.

კარგე დააკუფუნს. მინაში ბუნდოვანდ მოჩანდა ბავშვების მიჭეფლებილი ცხვირ-პირი. კარი ჩუმად გაიღო და ოთახში შევიდოდა წლის თავცადაბოტილი ბიჭი შემოვიდა. გოგოს კოთა ეცვა. სწრაფად, ფრთხილად შეაღოთ თვალში ოთახში მყოფთ. სირბილით გული ამოვარდნადა, სუნთქვა ეკურადა.

— გამაჩრბობთ, — ამოილულულა და იატაკს დააშტერდა. თქმა არ უნდა, უკვე ყველაფერს მიხვდა. მაგრამ თვალბეჭე შეხედვისა შეეშინდა.

— მოდი, მოდი აქ, ალიკო, — მოიხშო ღირქტორმა. ბიჭი მაგიდისკენ დაიძრა, სატურბოსთვის არ შეუხედავს, მაგრამ მის შტერას მთელი არსებით გრძნობდა.

კარს უკან გაიხსუნენ. მინას შუბლბიბი მიეკრუნენ, სუნთქვა შეეყრეს.

— რაო, ხედავთ რამეს? — გაიხმოდა უკანა რიგებიდან. — მაგიდასთან მივიღ... დგას, — აცნობდა საქმის ვითარებას რომელიღაც.

— მე ხელთ ვიცნობდი მამაჩემს, ხელათ. — ვინ იცის, იქნებ სულაც არ არის მამაშინი. აი, ვალაკოვი მთლად უცხო ხალხმა წაიყვანა.

რომელიღაცამ სრუტუნით თქვა: — აი მე მაგისთანა კაცს ვინამებდი. იყოს რა, უხელო! ყველაფერს მე გავცუთობდი.

კაპიტანმა არ იცოდა, როგორ დაეწყო ლაპარაკი. გაუხედავად ჰკითხა: — მამო, რომელი ქალაქიდან ხარ, ალიკო?

ბიჭმა ხმადაბლა უბასუხა: — არ ვიცი. იქ წვდა იყო. — ქუჩა არ ვახსოვს? — იკითხა კაპიტანმა და მაშინვე იწინა, რატომ ვკითხო.

ბიჭი გაიტრუნა, გაფთრდა. ძალიან უნდოდა, რაც შეიძლება ბევრი რამე გეტყუნებინა. ახლა ხომ ყველაფერი ამხე იყო დამოკიდებული. შესახალა, მთელი მისი ცხოვრება. მაგრამ ქუჩა... არა, ქუ-

მხატვარი ლ. შენ გელია

ჩა არ ახსოვს, მოტყუებდა კი არ შეუძლია. კაპიტანმა არ იცოდა, რაზე და როგორ ელაპარაკა, როგორ დახმარებოდა ემაწვიოს; მუდარით გადახედა ქალს. მაგრამ უცერად აღიკომ ჩუმად და მკაფიოდ თქვა:

— მახსოვს, როგორ დავლიოდი მე და შენ ქვიშაზე, ზედ წყლის პირას.

ისეთი სიჩუმე ჩამოვარდა, რომ კარს უკან ბავშვების ჩურჩული, ფანჯრიდან კი ფოთლების შრიალც ისმოდა.

აღღვებულმა ქალმა აღერხით მკითხა:

— კიდე რა გახსოვს?

— კიდე... მე ცხენი მახსოვს, — თვალის გასწორებას ვერ უზღვდავდა სტუმარს. — წითელი ცხენი. — შენ მომიტანე... წითელი იყო. დაღვდა, მთელი გონება დაძაბა, რომ კიდე რამე გაეხსენებინა. ისე დაიძაბა, რომ ხელის გული გაუოფლიანდა... მაგრამ შინც გაიხსენა! გაიხსენა, გაბრწყინებული თვალები მიპყრო სტუმარს და სულმოუთქმელად მიიყარა:

— კიდე მახსოვს, ჩვენს ფანჯარასთან ხე იდგა, დიდი, მწვანე ხე. იგი შრიალცდა... სულ შრიალცდა... — უხაროდა, რომ ყველაფერი ზუსტად მოეგონა. ამას ძალზე დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა. ახლა კი... ახლა იგი მხოლოდ ედოდა, ბოლოს და ბოლოს, როდის ამოიღებდა სტუმარი ხმას, როდის ეტყოდა, მე ესა და ვე ვარო.

აღღვებულმა კაპიტანმა შეხედა პატარა, კორფლიან სახეს და სერიოზულად უთხრა:

— მართალი ხარ. ფანჯრის წინ ხე იდგა, — და გაუღიმა. — ამ ხის უკან რაღა იყო?

ბიჭუნას მისთვის ბედნიერი მზერა არ მოუწვევებია და ისე უპასუხა ხმაშეშვლით:

— ცა. მზე! — ბავშვი ბედნიერი იყო, მაგრამ ჭერ ვერ გაუბედა ნაბიჯის გადაღმამა ამ დიდი ხნის ნანატრი კაცისაკენ.

კაპიტანი კი შთაგონებით ეკითხებოდა:

— გახსოვს, ცურვას რომ ვასწავლიდი?

ბიჭი დაიბნა.

ისევ მოიხმა დერეფნიდან ბავშვების ჩიჩქოლი.

— არ მახსოვს, — ჩაიჩურჩულა შეშინებულმა. მისთვის ახლა მთელი სამყარო იქცეოდა. სამუდამოდ იქცეოდა.

მაგრამ კაპიტანმა ხელი მოკიდა მის სუსტ მხარს, შემოაბარუნა და მაგრად შეტანა წინ.

— სიმილერა თუ გახსოვს? ხომ გახსოვს, ერთად რომ ვმღეროდით?

აღიკომ გაუბედავად ახედა:

არწივო, არწივო, მზისკენ რომ იჭრები, მღვდელვარებით აჰუვა კაპიტანიც:

მსურს სტებს გადმოხედო, ვთხოვო, ყმაწველს თანდათან უბრწყინდებოდა სახე, მან ირწმუნა სასწაულად, უკან დაიწია და კრინთი განაგრძო:

მარადის დაღვდენენ წყრილმა ბიჭები, მე ერთი გადვარჩი მხოლოდ.

კაპიტანი, რომელიც ბავშვის მხარე ედო ღონიერი ხელი, დაბალი, მტიციც ხით აჰუვა:

არწივო, არწივო, მეგობრად გაგიცან, მე ერთი გადვარჩი, მიჭირს, გაფრინდი, უამებ მშობილოერ სტანიცას, თუ როგორ დასვრიტეს ბიჭი...

ახლა უკვე, ყველას გასაკვირად, ოთახიდან ორი ხმა მოისმოდა — წყრილმა — პატარა ბიჭუნასი და ჩახრინწული — მამაკაცის.

ტანმორჩილი დირექტორი კი მოკლედ შეტრეპული თმა რომ მქონდა და დიდი შევიკობის პიკაი ეცევა, გულაშუებული შეტრუნდა სარკმლისკენ და თვალცორომლიანი გასცქეროდა მწვენი ხეს.

— იცნო! — თქვა კარს უკან ბიჭმა.

გოგონამ ამოიხარა:

— მეც მამწინე ვიცნობდი მამაჩემს.

ბავშვები მიჩუმდნენ, ფეხაჩრეფთი დაიხმდნენ. და, რა თქმა უნდა, იმაზე ფეხრობდნენ, რომ ოდესმე მათაც იპოვიან, რომ ერთ მშვენიერ დღეს მათაც მოაქითიზებს მამა და, ვინ იცნოს, შეიძლება ისიც კაპიტანი იყოს.

ნ. ოსტროვსკის „შანაურები ვართ, მოვინდობთ“.

თოჭინების რუსული თეატრის მთავარი რეჟისორი ვიქტორია სმირნოვა.

მეზოგაკი

სათვის ე. წ. „ტრავესტის“ ამჟღავნებს მსახიობებს. მოზარდ მაყურებელთა რუსულ თეატრს რამდენიმე მეტად საინტერესო ტრავესტი მოეპოვება — რესპუბლიკის და მსახურებულ არტისტი ინგა სადეოვა, ნატალია ნელიუბოვა, თამარ კირიჩენკო, სვეტლანა შველიძე. ეს მსახიობები ერთმანეთისაგან განსხვავდებიან თავიანთი ინდივიდუალური მონაცემებით, თამაშის სტილით, მანერით. ამ მსახიობულ თითოეულს მეტად საინტერესო ბიოგრაფია აქვს და, ამასთანავე, მათ მომავლის პერსპექტივა ესახებათ.

თეატრის საუკეთესო ძალდება, მისთვის მეტად საჭირო მსახიობებად უნდა მივიჩნიოთ: ნადეჟდა ჯაფარიძე, სვეტლანა ვარდანაიანი, სვეტლანა ტერეზოვა, თანა ყარაჩევსკაია, ლუსია პარფიროვა, თეატრალური ინსტიტუტის კურსდამთავრებული ახალგაზრდები — ირინა ევრანოვა, ტატიანა ალიოშკინა.

1938 წელს, ნ. მარშაკის ინიციატივით, მოზარდ მაყურებელთა რუსულ თეატრთან ჩამოყალიბდა თოჭინების თეატრი, რომელიც დროთა განმავლობაში ყველაზე ნორჩი მაყურებლის საყვარელ კერად იქცა.

თოჭინების თეატრის ნამდვილი აღორძინება 1972 წლიდან იწყება, როდესაც ამ კოლექტივს სათავეში ჩაუდგა ფართო ერუდიციის რეჟისორი ვიქტორია სმირნოვა. ყველა მისი დადგმა გამოირჩევა ფორმის დახვეწილობით, სანატლით, თოჭინური სპექტაკლისათვის დამახასიათებელი სისტემატო, ფერალოვნებით. ასეთებია ე. ჩემოკოვეცისა და დ. უსახის „მე-წიწილა, შენ-წიწილა“, ი. ვილკოვსკის „რიმბოტის თავგადასავლები“ და „რიმბოტის ახალი თავგადასავლები“, რ. მოსკოვას „გამარჯობა, გამარჯობა, — დილა მშვიდობისას!“, თოჭინების თეატრისა და საერთოდ,

სპექტაკლ „ბებუნა და საჭურავზე მცხოვრები კარლსონისკ“ სცენა.

დ. კლიდიაშვილის „ირინე ბელდორევა“

მოზარდ მავურებელთა რუსული თეატრის შემადიანე რესპუბლიკის დამსახურებული არტისტი ნინო ფედორჩენკო, რომელიც თეატრის შექმნის პირველივე დღიდან აქ მუშაობს. ნ. მარშაკმა თავდაპირველად იგი მოზარდ მავურებელთა თეატრში მსახიობად მიიღო. 1939 წელს კი თოჭინების თეატრში ფაღლოუვანა, სადაც დღესაც სიყვარულითა და გატაცებით მოღვაწეობს.

თოჭინების თეატრის საყრდენი ძალა რესპუბლიკის დამსახურებული არტისტი სტეფანია გოლოვანოვა, რომელიც კარგად ფლობს თოჭინების ტარების ტექნიკას, წარმატებით ასახიურებს განსხვავებული ხასიათის როლებს — გოგონებს, ბავშვებს, მოზუცებს. პროფესიონალიზმით, საქმიანდმი ფანატური სიყვარულით გამოირჩევა ნატალია ფილიცინა. იგი სრულიად უმნიშვნელო ეპიზოდულად კი ისეთი გუმოღვინებით მუშაობს, რომ ხშირ შემთხვევაში სპექტაკლის ერთ-ერთ საუკეთესო სახედ აქცევს ხოლმე. მკეთრად ნახასიათო როლების, სხვადასხვა ცხოველების როლების ჩინებული შემსრულებელია ვალენტინა ხანდამოვა, რომელიც აგრეთვე მოზარდა თეატრიდან გადმოვიდა თოჭინების თეატრში. დასწი ბევრი პერსონაჟული ახალგაზრდა მსახიობია: ბურტა გაბაღულიძე, ევგენია კუროჩინა, თამარ სარკიანა და სხვ.

თუ დღეს ვამაჯობთ თეატრის მიღწევებით, წარმატებით, ამაში უფოლო დიდი წვლილი მიუძღვის ირინე გოცირიძეს, რომელიც ათი წელია თეატრს სათავეში უდგას. როგორც გამოცდილი პედაგოგი, იგი დიდ უპრადღებას აქცევს პედაგოგიურ ნაწილს, (რომლისაც კარგად აიზრებს თავს ინგა ზახილოვა), სულ სხვა მნიშვნელობა და ფუნქცია მინიჭა მის მუშაობას — გახადა უფრო მეტად პრობლემატიკი, მეცნიერული, მრავალმხრივი. ი. გოცირიძე დაუღალავი საზოგადო მოღვაწეა: წლების მანძილზე, როგორც საბავშვო თეატრების მსოფლიო გაერთიანება ასოციაციის საბჭოთა ცენტრის პრეზიდენტი წევრი, აქტიურად მონაწილეობს მის უკვლავ სხდომასა და დონისხევაში. საბავშვო თეატრების განვითარებაში ირინე გოცირიძის დახმარებამ სათანადოდ დაფასდა — თეატრის საერთოლო თარიღთან დავაფიზრებით მას საქართველოს სსრ ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწის საპატიო წოდება მიენიჭა.

პედაგოგიურ ნაწილს მხარდამხარ უდგას სალიტერატურო ნაწილი, რომლის მუშაობასაც საინტერესოდ წარმართავს თეატრმცოდნე ლანა სტეპანოვა.

თბილისის ლენინური კომპაჯვირის სახელობის მოზარდ მავურებელთა სახელმწიფო რუსული თეატრის მონოლითური, ნიქიტერი კოლექტივი შემოქმედებითი სიწიფის ხანაშია. მისგან კვლავ შექმნილი ახალ გამარჯვებებს, ცალკეულ მოვლენებითი მიღწევებსა და წარმატებებს.

სამაჯულო ნინო ქეო

ვსენუა

თბილისში სამაჯულო ომის დაწყების დღეებში ჩამოყალიბებულ 1419-ე ქართულ პოსპიტალს სათავეში ქირურგი ალექსანდრე გზირიშვილი ჩაუდგა. პოსპიტალი უკრაინის მესამე ფრონტს მიუყვებოდა და ასე გაიარა სტალინი, ნიკოლაევი, მოლადაევი, ბულგარეთი, რუმინეთი.

პოსპიტალში მედიცინის მუშაოთა უმრავლესობა ქართველები იყვნენ: ევგენი ხინთიბიძე, ქეთევან კობახიძე, მერი დილდონაძე, გულიკო მგებლიშვილი, დარეჯან თევზაძე, ვერა კერესლიძე, შილაკ კვიციანიძე, ოქრო ათონაშვილი და სხვები.

ქეთევან კობახიძის მეგსიერებაში იმ ქარცეცხლიან დღეთა წაშლა წელთა სიმრავლემაც ვერ უხსნდა.

ქეთევანმა გაიხსენა ის თვადიდებულ ვეჯცები, ბრძოლის ველზე გმირული სიყვდილით რომ დაეცნენ. ჟურნალისტ ალიოზა ვეინიძის მეწე-ბარძაყის ძელები ჩამსვრეთოდა, დაჭრილი ტყვეობიდან გამოპარულიყო, ხოხიტი ევლო, სისხლისგან დაცლილიყო. გზირიშვილმა მეომარს დახედა, სისხლე მოითხოვა. აღარ აღმოჩანდათ. ქეთევანმა დონორობა გასწია, მას სხეებმაც მიჰაპეს. დაჭრილ სისხლე გადაუსხეს, მაგრამ ამაო გამოიდა გარჯა.

1944 წელს ნიკოლაევის განთავითუფლებისათვის ბრძოლაში გმირული სიყვდილით დედაც თბილისელი დავით არტემის ძე ვაშაკიძე. დაჭრილი კაპიტანი პოსპიტალში მიიყვანეს, ქეთევანი და ევგენი ლაშქ უთვდნენ, მაგრამ უშედეგოდ.

იმ ქარცეცხლიან დღეებში ვაშაკიძის დე-

და ნიკოლაევიჩი ჩაივდა, ტუცის წვიმაში დედას გზირიშვილი შეხედა, თვითონ მოაძებინა მძიათა სსაფლოზე შეიღო... ასე გაჩნდა ეკუთის სსაფლოზე ერთი პატარა ოთახი, სადაც დედა-მარიაში დამეგებს ათედა შეიღოს საფლოეთან...

ქეთევანმა გაიხსენა, თუ რა მხეცურად უსწორდებოდნენ გერმანელი ფაშისტები უღანაშულო ხალხს, როგორ სოცავდნენ გერაულებს. ფაშისტებმა ნიკოლაევის მცხოვრებნი მოაძეუს, გართ არ გამოვიდეთ, დაბომბვას ერიდებოთ, გამოკეტოთ ხალხს, მიეც ქალაქ ბენზონი გადასხეს და ცეცხლე წუთიქცენ... რამდენი ისე დაიღუპა, რომ მათი აღწესვაც ვერ მოხერხდა.

1944 წლის სექტემბერში ეთინები ნიკოლაევის მცხოვრებლებს პურის აღებაში ესმარებოდნენ. ის-ის იყო პურით დატვირთული ორთავალა დაიძრა, რომ ცხენინა-კაციანად აფეთქდა. ნამსხვრევი ქეთევანს თავში მოხვდა, ყურითან სისხლმა იფეთქა, პოსპიტალში მოათავეს. სენეა დაკარგა ძნელად განვიკვლია... ინვალიდი დატვირუნდა საქარავნოს...

მგაგაბდილო ქალი დღეს, ასევე ომგაბდილო ნიკოლაევი კურტანისში მუეღლავა. შვილოშვილი ავიწყებს წარსულ დღეთა სურათს, მაგრამ რა წაშლის დაღუპულ გზირიშვილს მოხვდა. იმტომაც იყო, რომ მხერად დადიოდა სსაფლოზე, ხშირად ნახულობდა დავით ვაშაკიძის დარღიტი გათანეულ და...

ნიუ ზუკიელი

„ამ მოვამისთვის ვიპაპავებ!“

ახლაგვარდა ქართველი ოსტატი ნინო გურიელი ზაფხულში ბრაზილიაში მსოფლიოს პირველობის საზონათაშორისო ტურნირში თამაშებს. რას ნიშნავს ეს? იგი იმას ნიშნავს, რომ ნინო ფორმალურადაც და ფაქტურადაც მსოფლიოს ქაღრაჯის ელიტის მიეკუთვნება, ასე ვთქვათ, „ქარდინალთა კონკლავს“, რომელთა წრიდან „თვითმპყობელნი“ გამოიწიან.

სამი გვერდითი

არც თუ ისე დიდი ხნის წინათ (ნინო გურიელი 18 წლისა ვახლავთ) პატარა გოგონას სულემი ჭერ ოჯახში ასწავლეს, შემდეგ კი თბილისის პიონერთა და მოწვეულთა სახელობის გზას გაუყუენეს. ნინო მამამ სწორად იმ კაბინეტში მიიყვანა, რომელსაც ახლა მსოფლიოს ყველა ქვეყანაში იცნობენ. ან და, როგორ არ უნდა იცნობდნენ, როდესაც იმ კაბინეტში აღწარმდნენ ნინა გაფრინდაშვილი და ნანა ალექსანდრია!

მწვრთნელი არილი მეგრელიშვილი არ ჩჭარბოდა. ნინო ისე შეეჩვია ქაღრაჯის ფეხურებს, რომ მათ არსად იცილებდა, არც შინ და არც გარეთ. მისი ასაკის გოგონები მწვრთნელს არა ჰყავდა, ამიტომ ნინო სულ ერთთავად ბიჭუნებს ეთამაშებოდა.

ნინომ პირველად სახალხუში გაიგო თუ ვინ იყო ვახტანგ ქარსელაძე — ამ კაბინეტის დამაარსებელი. გაიგო, როგორ მიტვლინდებოდნენ ნინას და ნანას, რომ ქაღრაჯი ვერ იტანს ორკულუმს და თუ ამ სფეროში თავის გამოჩენა გინდა, მას მთელი შენი შესაძლებლობა, მთელი შენი ცხოვრება უნდა შესწარიო.

კაბინეტში აღარ იყო ვახტანგ ქარსელაძე, მაგრამ დარჩა მისი სული.

ნინოს მეორე მწვრთნელი შოთა ინჟინერული ფანატოკისა. ვის სიტყვა შეიძლება სხვადასხვაგვარად გაეგოთ. შოთა ვახტანგთ ამ სიტყვის საუკეთესო გაგებით განსაკუთროს. შოთა ინჟინერული დღდად ერთდღობურული ეპიდეგოგია. რაბან შეტყუო, რომ ნინოს შეტყვისკენ მიუწევდა გული, შესასწავლად მომხიზლავდა პარტიებიც შეურჩია — ანდერსენისა და მხოფის ოვალწარმტაცი შემოქმედება. ნინომ გაიგო, რომ შეტყვა ერთდროულად შეტყობს ბანაკის დელაშქარასაც ნიშნავს და, თუ გნებავთ, საკუთარი ბანაკის ყველაზე უფრო საიმედოდ დაიცავსაც: ამ

დროიდან მოყოლებული, ნინო გურიელი მზად ვახტანგ შეტყვის სამხედროლოზე თავისი უკანასკნელი ფეხურაც კი მიიტანოს. ქაღრაჯის ქალღმერთის სახელია „კაისა“, ჩვენ არ ვიცით, რა ვურწოდოთ „შეტყვის ქალღმერთს“, მაგრამ მის უფროსად უწერუმ ქალს“ ნინო გურიელი ჰქვია.

ნინო გურიელი არ ყუფილა ვახტანგ ქარსელაძის მოწაფე, იგი მისი მოწაფის მოწაფეა. ჩვენ ვგახსოვს, რამდენ დროს ანდომებდა ქარსელაძე იური ჩიქოვანის მოზადებას. არა გვგონია ვინმე ისე მოუთმენლად უცდოდეს თბილისში საჭადრაკო ლიტერატურის ჩამოტანას, ვიდრე იური ჩიქოვანი. იგი ამ წიგნებიდან თუ ყურნალებიდან მაკრატლით ამოჭრის ხოლმე მისთვის სანდერესო პარტიებს, რათა შემდეგ სტეციალურ რვეულებში ვადიტანოს და თავის მოსწავლეებს გადაცნოს. იური ჩიქოვანსა და ნინოს ერთი საერთო რვეული აქვთ, რომელსაც „უფმეტყვის დაცვა“ აწერია. რას იფიქრება ოსტატი უფმეტყვი 50-იანი წლებში დასაწავისი, როდესაც ამ დაცვას ამუშავებდა, რომ ასეთი გულმოდგინე მიმდევრები გამოურჩილებოდნენ ახლა, როდესაც ნინო გურიელი უფმეტყვის დაცვას თამაშობს, ისე ასრულდეს მას, როგორც ვარტულო პიანისტი რაიმე პიესას. მეტოკუები ისე უფიციანს ამ უფმეტყვის დაცვას, რომ არ იციან, რა იღობენ.

ჩვენში, რომ ვთქვათ, ქაღრაჯის მწვრთნელი საცოდავი კაცია. იგი ყველაფერს იფიქრებს, ყველაფერს იკლბის, რათა მისმა მოწაფემ სასურველს მიადღოს. გვიონა უფმეტყვა, თვალუფრი გვედევნებნას სატურნირო არდარბაში ვახტანგ ქარსელაძისთვის, მიზელი ტალის მწვრთნელ ალექსანდრე კობლენცისთვის, ოთხი (!) დღევილი დიდოსტატის ამოჭრადღობს — ვიჭობ კარტისათვის. პარტიის ყურებისას მათ (შუშს დიდი წაფლბე აქვს) წამდალუმე ფერი მისილი, თვალღებნას და ყვითღებნას, თვით მოქაღრაჯე კი სცენაზე დააბიჯებს და თავს არხინდად გრძობოს.

ნინოს მწვრთნელები კი მაინც მეტად თავისებურ მდგომარეობაში არიან. გურიელი ხომ თავიდან ბოლომდე უყუებს, სწირავს და სწირავს საკმარისია ცეცხლის შენელება და, ნინო წაგვის საფრთხის წინაშე დადგება. დიან, იგი სახესტელი უშეშარი მოქაღრაჯეა, მაგრამ ხანდახან ისიც ხომ უნდა გაითავლინწინოს, რომ ამასოპაში მწვრთნელებს თავისი ემართებათ! სამაგიეროდ, რამდენ ბედნიერია

მწვრთნელი, როდესაც ნინო გურიელს ტურნირის დასურვისას მრავალგზის იახებენ სცენაზე, ვახსცემენ ჭოდოს, ანებებენ პირის ღამაში პარტიის მოგებისათვის, უხლან მადლობას...

„სამის ნუ ვაშთაპაპავებ!“

იყო დრო, როდესაც ხსენ რაულ კაბლანკა ქაღრაჯს (რა თქმა უნდა, დიდის გულისტკივილი) „საკუამო სიკვდილს“ უქადა. უნდა ითქვას, რომ ამის ერთგვარი საფუძველი მას კიდევაც ჰქონდა. თვით პირველბარისოვან საერთაშორისო ტურნირებშიც კი პარტიების უმეტესობა ყაბით თავღებოდა — უფრულო ყაბებით, უფრბოლდებდა. მონიხას და დამუშავდა დაცვის ნარინარო სისტემები, შეიქმნა დღევიანი „უშიშროება უპირველეს ყოვლისა“. თვით კაბლანკა უმარჯ უმარჯ პარტიებს სწრაფ ყაბით ამთავრებდა, თუმცა ამის მოწეზად ამ მეტისმეტად ღამაში კაცის (მას ომადელი კინოს ცნობილ ვარსკვლავს რუდილფ ვალდენბერის ადარებდნენ) უმარჯავ თაყვანისმცემელს ასახედდნენ.

თანამედროვე ქაღრაჯი უკად სხვანაირია. მისი დღევიანი „თამაში სულანსკელ პაიკაბდე!“ ასე მოქმედებს ყველა გამაჩინელი თანამედროვე დიდოსტატი ვაფი, ქაბლბის კი არასოდეს აკლავთ საბრბობო სულისკეთება, არც წინათ და არც ახლა.

ნინო გურიელი თანამედროვე დინამიკური სტილის ერთ-ერთი კოლორატული წარმომადგენელია. ხანდახან იგი ისეთ განთქმულ მოქაღრაჯეებს ეთამაშება, რომელთა სახელი ყველას აწინებს. ყველას, ნინოს გარდა! ვაგვისნერთ 1976 წელს თბილისში გამართულ საკავშირო ჩემპიონატში, რომელმაც მართლაც რომ ბრწყინვალე შემადგენლობა შემოიკრია. წარმომადგენელ გოგონას მდგომარეობა, რომელიც მსოფლიოს შემოიხონ — ნინა გაფრინდაშვილის უნდა იცნობდეს, ანდა პრეტენდენტნი ფინალური მატჩის მოსაწაფელებს ნანა ალექსანდრიას და ირინე ლევიტანისა ლეღვდა თუ არა ნინო, რა თქმა უნდა, დღევადა, მაგრამ მას ხომ მთელი თავისი ძაბობის კონცენტრაცია

ის უნარა აქვს თავიდანვე რომ ფარსმალი დაეყარა, ის რაღა ნინო გურიელი იქნებოდა! მიიხვედმა უკვე იცის, რომ ნორჩმა მოჭადრაკემ სამივე პარტია მოიგო და ქაღრაკის ექსპერტების ნამდვილი აღტაცება დაიხსობურა. ეს აღტაცება მაშინ ყველამ გაიზიარა.

ნუ შეისთავებთ ყაიშს ნინოს, სულერთია უარს გეტყვით!

„გაგვიჩვენა თუ უნდავისმობა? უნდავისმობა!“

1976 წელს საკავშირო ჩემპიონატში მოპოვებული დიდი წარმატების შემდეგ ყველა მოუთმუნლად მოელოდა ნინოს თამაშს მომდევნო პირველობაზე. თუცა აქვე ჩინებულ მოჭადრაკეებს უნდა მოეყარათ თავი. მაგრამ გურიელისაგან, უკვე ხავსებით ვახაგები ამბების გამო, ბევრს ელოდნენ.

ისე მოხდა, რომ ნინომ საერთოდ ვერ ითამაშა ამ ჩემპიონატში და აი რატომ: ავჯობსოში საკავშირო ჩემპიონატის შესარჩევი შეჯიბრება მიმდინარეობდა, რომელიც ნინოსათვის არ შეიძლებოდა დიდი „გეზირი“ გამომდგარიყო, მაგრამ ეს შეჯიბრება თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში შესასვლელ გამოცდებს დევნიდა. დაგეთანხმებით, ძალზე უსიამოვნო სიტუაცია შეიქმნა. ნინომ გამოცდების ჩაბარება ამაჯობადა და ჩემპიონატში ვერ მიიღო მონაწილეობა.

დანაკლისი სწრაფად ანაზღაურდა. 1978 წელს ნინომ იმდენი წარმატება იზეიმა, რომ მთელი ბევრ ოსტატს რამდენიმე სეზონს ეყოფოდა.

— როდესაც ჩვენთან ბილაგოშვილს სრულიად ახალგაზრდა მოჭადრაკე ნინო გურიელი ჩამოვიდა, — გაგვიზარა ამსწინათ თავისი აზრი ცნობილმა პოლინელმა მსჯემა პენრიკ მალინოვსკიმ, — მის ასაკს არაკინ შეუცდენია. ჩვენ ვიცოდით, რომ ნინო იმავე ბუდოდან აფრიდა, საიდანაც ნინა გაფრინდამშვილი, ნანა ალექსანდრია, მაია ჩიხურდანიძე, ბილაგოშვილის სერთაშორისო ტურნირმა ძლიერი მოჭადრაკეები შემოიკრიბა, მაგრამ ნინომ, თითქმის არაფერიცაო, სრულიად იოლად და ძალდაუტანებლად დაიკავა პირველი ადგილი. ჩვენ ვიგრძენით, რომ ნინო შორს, ძალიან შორს წავა...

ძ. ურუნაძე... ძ. ურუნაძე

დაუმარცხებელი მოჭადრაკე საერთოდ არ დაბადებულა, ვინმე ნურც იმას დაიკვებინა, რომელიმე ტურნირში დიდი მარცხი არ მიგვიღია. ნინოც დამარცხებულა. არ ვამარტობთ, ყველაზე უკეთესი გამამარტობელიც ნინოს ასაკია.

ახე თუ ისე, 1975 წელს ფრუნუში გამართულ საკავშირო ჩემპიონატში, რომელიც ამავე დღის მსოფლიოს პირველობის ზონალური ტურნირიც იყო, ნინო გურიელი გამოვიდა... უკანასკნელ ადგილზე. პოპოზიტის ვერ უხსენებთ იმ ქალაქს, სა-

ეთერ ჯიჟარბანი

გაგვიჩვენა თუ უნდავისმობა?

ტრამალები, ტრამალები, გვაღვით ვადამხმარი, ქალი ცაში აფრენილი მანდილით და ხმალით.

ტირიფები, ტირიფები, ცეცხლით მოხაცული, ეს ლილევა ტბა არის თუ ტბადქცეული ცრემლი?

ხელეუშობარიტ ჯარისკაცია კლდეს მიპაობს მხრითა. ცეცხლს, ცეცხლითვე უპასუხებს ჩახალინის მხრიდან.

მწუხარების მარმონია კლდეთა ექოს ხმები, „სამშობლოსთვის, სამშობლოსთვის, მტერს პირისპირ ვხვდებით!“

ცეცხლი, თორემ მტერ-მოუყარვს ტუჯა ვეღარ არჩევს, თუ სიველით ვიწვრია, ჩვენს მიწაში დავრჩეთ.

ცა ვადგენვით მონახლებით, ჩვენ სიპართლს ვიცავთ. ჩვენს სამშობლოს ძლიერებას ვფიცავთ, ვფიცავთ, ვფიცავთ, ვფიცავთ...

დღეს აქ ქვევით დღადღებენ ვის უშუბთლა ბედმა,

ქვალ ქვეულა ჯარისკაცო, ქვალ ქვეულა დედაც.

აქ ისწავლეს გმირობა და არ დანდობა მტერთა, აქ ანთენენ მარადიულ ყუაჩოთა ცეცხლად.

ყური უდღეთ კლდეთა ექოს და ვეჯაცოთა ძახილს, ვოვლა ხმებს რომ გულში იკრავს, ტალღას ქვევზე ახლის. —მართლა ვოვლა არ გეგონოს, ცრემლითა ხალისი!

დღაღაღაღა

წყალტუბოს იქით ცხუნურის სერზე! გზაწვირის და სრამდეს ისევ დავივლო, კვლავ მზეს ამხობს ცეცხრის ტუჯის

დაიარა — როგორ მიყვარდა ცეცხა დაიარა... კვლავ თუ აფენენ ბაღეს ღობეზე, ჩემს სარკმელს კენჭებს კვლავ თუ ეცხვრია, თევზს დაჭერა ხომ არ მომეზრდათ? სურთ თუ ფარავს ძველ ეკლესიას? სემის ნაპირზე ვავიშავ სიმებს, თუთამ ჩონგური თუ გამოიპადა. კვლავ თუ აღვიძებს „ქანტრისი“ ექოს სტვენსაზეველი ბაქა შევფავა... ისევ ავიბრუნე ყოწლოურზე, —სადღე გაუწულს ქარი მამრობდა — ჩემი თოჯინა დიდდას სკიერა. შემონახულა, როგორც ბავშვობა.

ქალი ჯარს პირბა!

კვებნაზე და უდაგილო სიამაყე უარესი არაფერია, მაგრამ არც ზედმეტი თვდებლობა ან ყალბი მოკრძალება ვარცა. პირდაპირ ვიკვიათ, რომ დღღისისთვის ქართულ ქაღრაქში ისეთი სიტუაცია შეიქმნა, რომელიც ამ რაინდებზე წლის წინათ შეიძლებოდა სიზმრადც არ ვგვენა.

დღღისისთვის მაია ჩიხურდანიძე მსოფლიოს ჩემპიონია, და თანაც როგორც ჩემპიონი ნონა გაფრინდამშვილს, ისტორიაში პირველად, საერთაშორისო დიდოსტატის წოდება მიენიჭა ვაუთა შორის, როგორც ქალს კი პირველდღეტა მომწაფლ ასაბერ-ზობაში პერსონალურად მიმწაფლობის ნება აქვს. ნანა ალექსანდრია, ნინო გურიელი და ნანა იოსელიანი ზღვებულ პირველდღეტა ასაბერ-ზობაში მონაწილეობის უფლებასათვის იბრძობდნენ. ადვილი შესაძლებელია, რომ ვაიხად, როდესაც რვა პირველდღეტის ბრძოლა დაიწყო, მათ შორის ალექსანდრიაც იყოს, გურიელიც და იოსელიანიც!

გივი ბაგრატაძე

დაც მან მარცხი განიცადა. რა თქმა უნდა, იგი ავად იყო. კვება? — მეტად ცუდი. სასტუმრო? — აშკარად უფარავისი მუდოკებები? — თავშეუკავებლად, გამომწვევად იქცეოდნენ! უდიდესი მოჭადრაკე, ფილოსოფოსი და მათემატიკის დოქტორი იმწინილ დასკეერი თავისი სიცოცხლის ბოლო დღეებშივე აუგად იხსენიებდა... მშვენიერ შავანას, სადაც მან მსოფლიოს ჩემპიონობა აკაბაღანას... „გადაღანას“. „ჩემი ფეხი აქ არ იქნება“! თქვა კაბაბაღანამ ბუენოს-აირსზე მსოფლიოს ჩემპიონობის მორიგ „გადაბარებინას“, ალიონი კი არგენტინის დედაქალაქს მხოლოდ აღტაცებით იგონებდა.

ვის ასხვოდა, რომ ნინო დამარცხდა! საკავშირო საქადრაკო ფედერაციამ მსოფლიოს პირველობის ზონალური ტურნირში დანიშნა სწორედ... ფრუნუში!

ნინომ ერთხელ კილვე გვიჩვენა, რომ იგი არაფერს უფრთხის: არც მტოკებებს, არც აჩრდელს, არც ქალაქებს. 1978 წელს მიწურულს ფრუნუში, მსოფლიოს პირველობის ზონალურ ტურნირში მან პირველი ადგილი დაიკავა და ბრაზილიის საზონათო-რისო შეჯიბრების საგზურს დაეუფლა.

პროფესორ ქსენია
სინბარულიძის დაბადებულ
65 წლისთავის გამო

ქეზი

კორნელი კეცელიძე და ქსენია სინბარულიძე

165697

უნივერსიტეტში ჩვენი პირველი ლექცია სწორედ პროფესორ ქსენია სინბარულიძისა იყო. ლექციის დაწყების წინ აუდიტორიაში ქალბატონ ქსენიასთან ერთად შემოვიდნენ აკადემიკოსი კორნელი კეცელიძე და პროფესორი თინათინ შრეველიშვილი, რომელიც მაშინ ფილოლოგიის ფაკულტეტის დეკანი გახლდათ. ბატონმა კორნელიმ მოველიოცა სტუდენტობა, ილაპარაკა ქართული კულტურის კარდინალურ პრობლემებზე, დაბოლოს, წარმოვიდგინა ჩვენი ლექტორიც — პროფესორი ქსენია სინბარულიძე; გავეცნო იგი თავის ერთ-ერთ საყვარელ მიწაფედ და მოვეფილა მისებრ ერთგულებითა და თავგამოდებით გვემოღვაწე ქართული უკულტურის სარბიელზე...

ასე დაიწყო ჩვენი პირველი ლექცია თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში. ქალბატონი ქსენია მომთხონენ იყო საკუთარი თავისადმი, მისთვის მინდობილი ყველა საქმისადმი. იგი მრავალსაუკუნოვანი ქართული ხალხური სიტყვიერების, ქართული საბჭოთა ფოლკლორისტიკის დაუღალავ პრობაჟანდას ეწეოდა. მისი ლექციებიდან ჩვენ გვესმოდა, თავისი დიდი მასწავლებლის ვახტანგ კოტეტიშვილის, მიხეილ ჩიქოვანის, ელენე ვირსალაძის, თამარ ოჭოზიძის სახელები; ლექტორი გვეწერგავდა მიუდგომლობისა და სხვათა შორის პატრიისციების გრძობას, თავისს სკეპდა ჭეშმარიტ სილამაზეს; ქეთევან ირემაძე, რუსუდან ხარაძე და თამარ ციციშვილი ხომ მისი სალოცავი ხატები იყვნენ. ქსენია სინბარულიძე თვითონ იყო უხალო ფინსური სილამაზის განსახიერება, რომელიც ყოველი ჩვენანის ცხოვრებაში შემოვიდა, როგორც უნივერსიტეტის ჭეშმარიტი პროფესორი, მისი ერთ-ერთი დამამშვენებელი

მეცნიერი, ჩინებული ქართველი საზოგადო მოღვაწე.

მის სტუდენტებთან, ახალგაზრდებთან მუშაობისა და ურთიერთობის დიდი უნარი ჰქონდა, ერთნაირად ამაღლებული, ფაქიზი და სათუთი იყო როგორც ლექციაზე, ისე მეცნიერული მოხსენებების კითხვისას, პირად საუბარში, ქუჩაში, ოჯახში... ასეთადაც აღმეჭლა იგი ტილოზე მხატვარმა ეკატერინე ბაღდავაძემ.

მისი პატარა, მყუდრო ბინა მოეფინილი იყო წიგნებით, წერილებით, სურათებით, ცოცხალი იემით... იქ გატარებული დღეები ბევრისთვის, მათ შორის ჩემთვისაც, მთელი სიცოცხლის მანძილზე, გაუთავებელ საგზლად დარჩება...

ქსენია სინბარულიძე უდიდესი ბასუსისმგებლობით ეციდებოდა ახალგაზრდის, როგორც მოქალაქის აღზრდას. ამის უპირველეს პირობას იგი, გარდა უნივერსიტეტის წმინდა კედლებისა, დიდ ქართულ მწერლობაში ხედავდა. ქსენია თვითონ იყო ქართული მწერლობის, ქართული პოეზიის საუკეთესო მციოდენ და დამფასებელი.

... თბილისის ოპერის თეატრში ვალაკტიონს უქანასხელ იუილიუს უხდიდნენ. სტუდენტები ხარბად ვუსმენდით ორატორებს, თვალს ვადვენებდით დიდი პოეტის ყოველ, თითქოს უმნიშვნელო მიზნა-მოზრას! და ი, საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის რუსთაველის სახელობის ქართული ლიტერატურის ისტორიის ინსტიტუტის სახელით გამოსულმა პროფესორმა ქსენია სინბარულიძემ მისასალმებელი სიტყვა რომ დაამთავრა, ვალაკტიონი სავაძილიდან აშორდა, აკედრიდან წამოსულ ორატორს შუა სცენაზე მივგება და შუბლზე ეამბორა.

ამით მეოცე საუკუნის ქართული მწერლობის დედამოძმა ქართული მეცნიერების ერთ-ერთი სახელოვანი წარმომადგენლისადმი თავისი ღრმა შინაგანი პატივისცემისა და მადლიერების გრძობის თანაზიარნი გავეხალა.

ქალბატონ ქსენიას დიდად აფასება ვიორგი ლეონიძე. საგულისხმოა ერთი ამბავი:

ქართული ლიტერატურის ისტორიის ინსტიტუტის დირექტორმა ვიორგი ლეონიძემ უნივერსიტეტის სტუდენტები ფოლკლორულ ექსკურსიაში წასვლის წინ მივივლი და გზა დავევილოცა. დიდმა პოეტმა თავისი გამოსულა შემდეგი სიტყვებით დაასრულა: „დაე ამ კეთილშობილურ საქმეში წინ ვიდოდოდეთ თქვენი მასწავლებლის, ქართული ფოლკლორისტიკის წმინდა ნინოს, ქსენია სინბარულიძის სახელი! და მართლაც ასეთი იყო და ასეთად დარჩება ქსენია სინბარულიძის სახელი ქართული ფოლკლორისტიკის ისტორიაში.“

გურამ შარაძე

ქ. მარქსის სახ. საქ. სს. სახელმწიფო ბიბლიოთეკა

შეჯიბვები

იანვრის პირველ დღეაღის იმ სუსხიან დღეებში ვალის რაიონის შოიურის ციტრუსების საბჭოთა მეურნეობაში, რომ იტყვიან, ქუდზე კაცო გამოვიდა სახალხო დოვლათის ვადასარჩენად.

მღვარობდა ყინვა. თითქოს სივრცე გაიყინა. სუსტი ნიავიც კი არასიდან უბერავდა. მოსარკული, ვარსკვლავებით მოჭედილი ციდან სასეკ მთვარე დანაიდა წინადლით თვითად გადაპნეტო ციტრუსოვანთა პლანტაციებს. თერმომეტრის სვეტი მიხვს 4-სა და 8-ს შორის მერყეობდა, 9-სა და 10-საც ბევრჯერ მოიხსნებოდა.

ახლა, როცა სტეფია დამარცხდა და მეურნეობის ცხოვრებაშიც ჩვეულებრივი შრომით დღეები დაიწყო, ძნელ წარმოსადგენიც კია ის ამალეულებელი სურათი, რომელიც იქ ეწინახეთ. ეს გახლდათ შრომის ფრონტის სცენების უშუაგურიც კადრები: კოცონები, აგრაზებულ კოცონები, გადანათებული მიღამი, ადამიანთა სიხვიზღუ, წუხილი, შემართება, 9-10 გრადუსიანი ყინვა და ოფლი დანაწილი სახეები. ამგვარად შრომა, ამგვარი თავდებობა წარმოუდგენელი ბრძანებით, დავალებით, იძულებით. უბრალოდ რომ ვთქვათ, ეს სახალხო და საზოგადოებრივი წინასაღძო კაცური დამოკიდებულება იყო. ადამიანები უნდესს წუთებშიც კი ერთგული იყვნენ მიწოდებით საქმისა და საკუთარი სინდისისადმი.

სტიქის წინააღმდეგ ბრძოლის შტაბი, რომელსაც მეურნეობის დირექტორი, აფხაზეთის ასსრ უმაღლესი საბჭოს დეპუტატი შოთა ბარანგია ხელმძღვანელობდა, ბევრი რამით წავაგებდა ნამდვილ საველე შტაბს: მოკლე განკარგულებები, მითითებები, სიხუტე, შუაბის ხელმძღვანელი, უსილობისაგან დაწითლებული თავლებით და მდგომარეობის სირთულის გამოხატველი დარღვიანი გამოთქმეულები, სამიქალაქო რეისის ასახველი კონოფორებიდან გადმოსულ მიეთერის გვეგონებდა და სისიხარული ის იყო, რომ ეს არ გახლდათ ყინვარდი, სცენა. ეს ცხოვრება იყო, ხალხის სინამდვილე, და ამ სინამდვილის გმირები, ჩვენი თანამედროვენი, ჩვენი ტოლები არიან.

დათოვლილი რიგები შორის ჩვეული თავდადებით, ფიცო-ფუცოთ, გულმოდგინედ შრომობდნენ მზიურელები. ისინი თოვლს ბერტყავდნენ ნაირნე-თურინათა ხეებიდან,

ფუთავდნენ, აჩაღებდნენ ახალ-ახალ კოცონებს. ილი სიქმე რიდი იყო 500 ჰექტარი პლანტაციის ყინვისაგან დაცვა. დრო წუთებით კი არა, წამებით ფსოსბს. ხალხი დაღლას არ იმჩნევდა, თითქოს მათ მიერ ახლახან მჭიდრო ვაღებში არ მოკრფვილიყო გეგმა-ვაღლებულებით გათავალსწინებელი 2225 ტონის ნაცვლად 2500 ტონა ნაყოფი. თავიანთ ავტოგანყოფილებებს თავს დასტრიალებდნენ კომუნისტი აგრონომები ვალერიან ჩემბაგა და ჯემალ მაღანია. ასეთი შემართებით მიაღწეეს სამავალით შედეგებს — აგვის 50-50 ტონით გადააჭარბა თითოეულმა აგროგანყოფილებამ.

ახალგაზრდა კომუნისტების ცოცხე რაზმი მეურნეობის კომუნისტთა თავაკემა ვლადიმერ ვთერიაშ შეადგინა. ისინი ყველაზე ძნელმდისადგამო უნებზე აჩაღებდნენ კოცონებს, დამატებით ფუთავდნენ მეჩხერაინობის სალოციედიეთ სანერგეს.

არავის ეგნებოდა სიცოცხის კვალი. დიდ, თუ პატარა ფიცხელი შრომით ათობდა დათოშილ პაერს. კაცების მხარდამხარ ვასილ-ოცარ ამტანობას ამკლავებდნენ ქალები. ბრიგადირები იამზე ხუბუტინა და ლამარა გერგია შესაშურის სიძარდი და სიფაქიბით ფუთავდნენ ხეებს, მხიარული გადამახილებით ამხნეებდნენ ბრიგადის წევრებს.

ძალებს არ ზოგავდნენ უფროსების კვლში ჩამდგარი ქალიშვილები. ყინვისაგან შეწითლებულ სასეს მორცხვად ხრიდნენ ქებისა.

— წაღი, გოგონებო, დაისვენეთ, ჩვენც აუვალ სიქმეს, — მურუნეულად ეუბნებოდა მეურნეობის დირექტორი დალი ცატავაძე, მანანა კაცებავას და ცილა აქქანას. გოგონები მეურნეობის კომპაგნობის კომიტეტის მდიანის თავიანთი ბრიგადის წევრს ნონა ვითორენდიას შესტყვიოდნენ, მერე ჩურჩულებდნენ, თათბირობდნენ.

— კარგით, ჩვენ ერთხელ კიდევ შემოვივტო ჩვენს უბანს და წვალით, ისე, თუ სპიროდ სენით... — ამბობდა მანანა.

ირგებლო მყოფთ თბილი ღიმილი დასამამშებელი სახეზე — ეს სიამაყის ღიმილი იყო — თათბა, რომელიც ხელ უნდა ჩაუდგას სთათვეო შენს ნაამავარს, დაუზარელია, ამტანი, გამმოთბილია. ყველაფერდნენ ჩანს, რომ ამ ქალშვილებისათვის უტყობა ზერელობა, უშურობა, გაზულუქება.

ტრასკებს შორის მხაურაინი კლონა გამოჩნდა — ეს შორის მთვარე მექანიზატორის ინჟინერ ზურაბ დარსანას მიერ გამოგონებული ყინვის წინააღმდეგ მებრძოლი მოწყობლობით აღჭურვილი ტრაქტორებია. ზ. დარსანა, ტექნიკის უსაფრთხოების ინჟინერ კონსტანტინე ქობალასთან ერთად, აფხაზეთის სოფლის მეურნეობის სამეცნიერო-ტექნიკური საზოგადოების შარშანდელი ლურეატია — გამოგონებამ — მიწორელონი ტრანსპორტის მისამზღვლ პლანტაციის შესასწავლად აპარატმა პირველი პრემია დაიმსახურა. მისი წლიური ეფექტი მარტო ამ მეურნეობაში 50 ათასი მანეთია. როგორც ინჟინერი ვარაუდობენ, აპარატის გამოყენება შეიძლება ზერებსა და ხეხილის ბაღებში თხევდი სასუქების შესატანად, რაც ფართო პერსპექტივას უქმნის გამოგონებას.

ამ საკითხის ირგვლივ მსჯელობა დასრულებული არ იყო, რომ კომუნისტი ცილა მარხულია და ცილა კეჭვიანია მოგაბილოვდნენ. მათ სთავაზო ამბავი მოიტანეს. მეურნეობის ცერე-ვით შორ უხანგე ყინვამ იმძალავა, კოცონის გასაჩაღებელი ყველგასული საბურავები და საწვევი კი შემოპაკვლიდათ. სწრაფად შედგა მამველი გვეფთა, დატვარის მისამზღვლიანი ტრაქტორი, რომელიც გოგონათ შეუყვავ აღმართს.

ციკარის პლანტაციებში შეხვდნენ მზიურელები — თერმომეტრის მიწუს 9-ს აჩვენებდა, მაგრამ ეს უტყე აღარ იყო საშიში — 500 ჰექტარ პლანტაციის 420 ადამიანის გულის სიბოთი და მარჯვების გარჯა ათობდა.

შემდეგ, როცა მეურნეობის შარშანდელ შედეგებს გვეცინათ, როცა შვიტრეტები, რომ 740 ტონის ნაცვლად მოკრფვილია 831 ტონა ხარისთვანი მის ფთობილი, 300 ცენტნერის ნაცვლად ჩამოწველია 370 ცენტნერი ბაცე, სეთიო ფულაშა შემოსავლამა მიალწია სამ მილიონ ას იყო ათას მანეთით, რაც დავეგმოს სამასი ათასი მანეთი აღებატება, აქედან ხალხის მოგება შეიღება სამოქალაქო მანეთს შეადგენს, რენტებლების ზარდა კი ხუთწუდის განვლილ სამ წელიწადში 11, 6 პროცენტია. — ამგვარი მიღწევები არც გაგვეკრებოდნენ.

პირიქით, ასეთი შემართების მქონე კოლექტივისაგან უფრო მაღალი ზღუდების აღებაა მოსალოდნელი.

საქართველოს ეკვიალიან ქალთა პირველი ყრილობა

1929 წლის თებერვალი იდგა. ბათუმი დროშებით, პლაკატებით, ლოზუნგებით სადღესასწაულოდ მოერთით, ავღარი იყო, მაგრამ რკინიგზის სადგურის ბაქანზე უამრავ ხალხს მოეყარა თავი. მალე მატარებელიც ჩამოვდა და სასურველი სტუმრებიც გამოჩნდნენ: ფილიპე მახარაძე, მარიამ ორახელაშვილი, ნინო მახარაძე და 49 სტუმარი ქალი — მაჰმადიან ქალთა სრულიად საქართველოს პირველი ყრილობის დელეგატები.

დამხდურთ საქართველოს კომპარტიის (ბ) ცენტრალური კომიტეტის სახელით ფილიპე მახარაძე მიესალმა. მისი გამოსვლის ბოლო სიტყვებს — „გაუმარჯოს მაჰმადიან ქალთა გამოფიზიზებას და გაბედულ სვლას კულტურისა და პროგრესის გზით“ — ხალხმა მქუხარე ტაში შეავება.

8 თებერვლის საღამოს 7 საათი. ბათუმის აკადემიური თეატრი საზვიამოდ არის მორთული: სცენის სიღრმეში აღმართულია ფართო ტილო, რომელზეც მუშა ქალი და ჩაღრაბილი გუბნი ქალი არიან გამოსახული. ისინი ხელს ართმევენ ერთმანეთს. დარბაზის ყელზე გავრულია ღოზოვნები: „ძირს ჩადრი, ვაუმარჯოს საყოველთაო-სავალდებულო სწავლებას საბჭოთა სკოლაში!“, „ვაგაუმარჯოთ შეტევა აღმოსავლეთის მშრომელ ქალის ძველი ყოფაცხოვრების წინააღმდეგ“.

თეატრის დარბაზი იშვით სანახაობას წარმოადგენდა. პარტერი ავსებული იყო მფარველ-ფარდი თავსაფრინი ქალებით. მათ თან წამოეყვანათ ძუძუთა ბავშვები, რომელთა ტირილი და ლულუნი თავისებურ ელფერს აძლევდა დარბაზს.

ყრილობა გახსნა და საქართველოს კომპარტიისა და მთავრობის სახელით დელეგატებს მიესალმა ფილიპე მახარაძე, რომელმაც ქალის ცხოვრებაში მომხდარ დიდ გარდაცვალებას ილაპარაკა. — ქალები თვითონვე დაწერდნენ ძველი ადამებისა და ჩვეულებების მავნებლობა, რაც გააადვილებს ძველი გადმონაშთების წინააღმდეგ ბრძოლას, ეს კი მხოლოდ დასაწყისია, — თქვა მან, — თქვენს წინაშე კიდევ ბევრი დამარკოვებაა, რომელთა გადალახვით გზას გაეცაფავთ სოციალიზმისაკენ.

ქალთა ყრილობის მიესალმენ: რკ(ბ) ამიერკავკასიის სამხედრო კომიტეტის სახელით — შავერდია, აზერბაიჯანის ქალთა სახელით — თ. ვაშიშ-ზადე, თბილისის მუშა ქალების სახელით — ბლუაშვილი, სომხეთის მუშა ქალების სახელით — საქარინი, ქუთაისის მუშა ქალების სახელით — ცაგარელი, ბათუმის მახრის ქალთა სახელით — ზეგანიძე, ექითა სახელით — კ. მაქაყარია, მასწავლებელთა სახელით — ა. ქუთათელაძე, გუთრის ქალთა სახელით — სალუქვაძე, აგრეთვე საქართველოს კომპარტიისა და ცეკსოვარის აჭარის საოლქო კომიტეტების, აჭარის ასსრ მთავრობის წარმომადგენლები.

პირველი სხდომის დასასრულს რამდენიმე აჭარელმა ქალმა სცენაზე დაიხარა ჩადრი, იქვე გადასხა ნაფი და ცეცხლი წაუქცია. ჩადრის დაწვას დარბაზი მქუხარე ტაშითა და ვაშის ძახილით შეეგება.

9 თებერვალს, დღის სხდომაზე საერთაშორისო მდგომარეობის შესახებ მოხსენება წაითკთა ფილიპე მახარაძემ, რომელმაც დაწვრილობით დახასიათა ქვეყნის საშინაო და საგარეო ვითარება.

მოხსენების გამო გამართული კამათის მინაწილური ლაპარაკობდნენ ქალთა შორის მუშაობის სირთულეზე, იმაზე, რომ ჩადრაბილი ქალებს დასცინიან არა მარტო ისლამის ტყვეობაში მყოფი მაჰაყაყები, არამედ ზოგიერთი ჩამორჩენილი ქალიც. მათვე დააყენეს ბევრი საჭირობოტო საკითხი. კერძოდ, დელეგატების ერთ ნაწილს აინტერესებდა გეგმა ჩადრის ახლა ნებაყოფლობით მიხდებოდა თუ ძალდატანებით. ფილიპე მახარაძემ მათ დამაჯერებლად განუმარტა, რომ ჩადრი ძალდატანებით კი არ მოისპობა, არამედ სწავლა-განათლებისა და კულტურის განვითარების ცვალობაზე, ჩადრზე თვითონ ხალხმა უნდა განაცხადოს უარი.

სალმის სხდომაზე მოისმინეს ვარო ჯაფარიძის მოხსენება საქართველოს მუშა და გლეხ ქალთა მდგომარეობის შესახებ. მან ილაპარაკა, თუ რა როლის შესრულება შეუძლია ქალს მრეწველობის, სოფლის მეურნეობის, კულტურის განვითარებაში და აღნიშნა, რომ 1927 წელს საქართველოს მრეწ-

ველობაში დასაქმებული იყო 3.384 ქალი. 1928 წელს კი — 6084, საერთოდ წარმოებდა ახლა 36.400 ქალი. მანვე აღინშნა ქალითა დასაქმების ხელშეწყობის პირობები: კვალიფიკაციის უზონლობა, გაუნათლებლობა, მველი ყოფაცხოვრების გადმინაშეობები. ამავე მიზეზების გამო აჭარაში იმ ხანად ქალი სუსტად მონაწილეობდა არჩევნებში. საქმარისა აღინშნოს, რომ სულ საქართველოში 1928 წლის არჩევნებში ამომრჩეველ ქალთა 37 პროცენტი მონაწილეობდა, აჭარაში — 13 პროცენტი.

განსაკუთრებული სიმწინეები იყო ქალთა წერა-კითხვის სწავლებები. საქართველოში მასობრივი წერა-კითხვის ცოდნით პირველი ადგილი ეკუთვნის გურიის ქალებს. ახალციხის მაზრაში წერა-კითხვა ქალებს 7 პროცენტმა იცოდა, აჭარაში — 3,9 პროცენტმა.

საბაღის სხდომებზე ორატორი ორატორის სტელოდა. წარსულში ქალების მწარე ხვედრზე ლაბარაკობდნენ და ახლა კი მის გათავისუფლებას შეხარობდნენ აჭარელი ქალები: ანუ მგვლამ, ფატიმე ქაბაძემ და სხვები.

10 თებერვალს ლენინის მიედანზე ყრილობის დელეგატთა პატივსაცემად მოეწყო სამხედრო პარადი და შრომობლი მობინეგი. მაშინდანი ქალები მობინეგულად, მაგარი მტიკედ ლაბარაკობდნენ თავიანი ლუბკორ წარსულზე, ზედმიზეხ იხილდნენ ჩადრის და წყავდნენ. ისინი მტიკელად იყვნენ დაწრწუნებულნი, რომ ჩადრითან ერთად იწვეოდა მათი ზნელი წარსულზე.

მიტინგს დაშობარების შემდეგ დელეგატები ვ. ი. ლენინის ძეგლისკენ გადმობინენ. ხუთსამედ ჩადრახილი ქალი ამაყად მიიბაკებოდა ბათუმის ქუჩებში.

ყრილობის დასასრულს დელეგატებმა მოისმინეს სამანდატო კომისიის თავმჯდომარის, ძველი რევოლუციონერის, ამეგადა პერსინალური პენსიონერის ალკასი თალაკაძის მოხსენება. მან აღნიშნა, რომ ყრილობის მუშაობამ 447 ქალი მონაწილეობდა, მათ შორის: 388 მაშინდანი ქალი აჭარაში იყო, 49 — თბილისიდან, 10 — ზებრბიდან. მონაწილეთაგან წერა-კითხვა მობოლად 78 ქალმა იცოდა (17,8 პროცენტმა).

ყრილობაზე ფიციონე მახარაძემ აღნიშნა: აქედან იშლება ახალი ფურციონე მაშინდანი ქალთა ისტორიაში, უხარ რჩება დამონებ, შეურაცხყოფა, დამცირება, ტრუნჯა, წამება, წინ იშლება თავისუფალი ადამიანური ცხოვრების, შემოქმედებითი მუშაობა სოციალისტების მშენებლობაში.

და, მართლაც, ქალთა ფაქტიური თანასწორობის განხორციელების გზაზე ყრილობის შემდეგდაიხილდება ორომიცა წელსა დადასტურა კომუნისტური მშენებლობაში ქალთა შრომითი და სასოვალეობრივი აქტივობის, მათი წარმატებების განხურცი ზრდა.

მერი ბოტირიძე,
ისტორიის მეცნიერებათა კანდიდატი.

ისტორიული კვლევის ფუნქციონირება აჭარაში...

— „იომუნისტმა“ და რესპუბლიკის სხვა გაზეთებმა გამოაქვეყნეს რუსი მოგზაურის არკად ჩერკასოვის წერილი „მე, თანამშრომელი ბრალს ვებძა“ და ამ წერილთან დაკავშირებული სხამი კომენტარო...

როგორც ჩერკასოვი, ისე სამივე კომენტარის ავტორები, სამარცხვირო ბოძზე აკრავდენ ანაწურის ისტორიული ძეგლის წამბილწველებს, თბილისელი პარმენისა და ლენინგრადაელი ოლეგ ბიკოვის უდირისას-მარცხვიროს დაკვირვებს...

ამ მამბილწველი წერილის ავტორი, საქართველოს გარედან მოსული კაცია აღმწეროთებას გამოთქავს იმის გამო, რომ ლენინგრადალმა ოლეგ ბიკოვმა მე-17 საუკუნის ფაქიზ ფრესკაზე თავისი სახელი და გვარი ჩააჩანა: — „ოლეგ ბიკოვი 1978 წ.“ ზოლოთ თბილისელმა ვინმე პარმენმა ასეთი შედევრით მობაჩუქურთმა ტარძის ახლად შეგემონებულ კედელს: — „დე აქედ იუს ჩემი სახელი, მოუსვენარის ხელით ნაწერი. პარმენი თბილისიდან, 1978 წელი 16 ივლისი...“

ეს აღმანიშნე, პარმენი, ოლეგი და ძმანი მათნი თავიანთი სიამოვნებისათვის ასე უხიარცილოდ და უტფრად მილწავენ ჩვენი წინაბრების გენით შექმნილ ისტორიულ ძეგლებს და სახანაობებს.

ამაზე მეტი უფადალობა და უტიფრობა, ჩემი აზრით, ყოველგვარ საზღვარს სცილდება და წარბოუღვენილც არის.

არკადი ჩერკასოვის მამბილწველმა წერილმა ერთი მხრივ აღმობიროვანა და, რომ იტყვიან, გული მომფხანა, მაგარი მეორე მხრივ — რატომღაც დრამად დამაფიქრა.

ამ წერილმა ფრთხილ შემხასა იმბოტომ, რომ საქართველოს გარედან მოსული უცხო კაცმა ხმა აღიმაღლა და სამკვერო-სასიცოცხლო ბრძოლა გამოუცხადა ქართული ისტორიული ძეგლების წამბილწველობ. მეორე მხრივ კი იმბოტომ დამაფიქრა, რომ, უცხო კაცმა, მოგზაურმა დავკავწრო და ჩვენი სათქმელი პირველმა მას თქვა.

წარბოუღვენილია, რომ აღმანიშნე აღმწეროთება და სიძილვილი არ გამოიწვიოს ისტორიულ ძეგლებზე მობიარე მოგვიციოთ ვაიკუროსიტისა თუ მოგზაურის უდირმა საქციელმა...

ფრიად საინტერესოა, რას ფიქრობდენ

იმ წუთში თბილისელი პარმენი და ლენინგრადალი ოლეგ ბიკოვი, როდესაც მე-17 საუკუნის დიფებოე ძეგლს წინადადებს, ეკლესიის ფრესკას და კედელს რომ მილწავდნენ, თავიანთი სახელითა და გვარის წარწერი.

სახსენით ეთონანხები და ვუტრბლები პრფეგორ ლუგან სანიციის წინადადებს, რომლმაც მკაცრად ვაღალჭკრა ზემოთ დასახლებულნი მქალბუნელებს წინადადებდა და მოიხილეს; რადაც უნდა დავაგედეს, მივინახოთ და გამოვიმწეროთ თბილისელი ბატონი პარმენი, რომელმაც არ დაინლო ქართული გენის ნამოღაწარი და ეგრერივად წამბილწვი იგი. საშუხაროდ, ასეთი პარმენი და ოლეგი კილდე ბოგინებზე აქა-ქა, რომლებიც მსგავს საქციელს ჩადანა და, დროა დაუნდებელი ბრძოლა გამოუცხადებოთ მათ.

როდესაც ამ სტრიქონებს ვწერდი, ასეთი კითხვა დებოდა... ჩვენებინა და მწკანე არჩავებთ წამბილწველები ზომ ამ მიგვეკუთვნებინა ლენინგრადალი ოლეგ ბიკოვისა და თბილისელი პარმენის კატეგორიის „ჩენბილწვენებისათვის“!

აღმათ მებერს ჩვენიავანს შეუნიშნავს მწკანე ნარგავებზე ბარბაროსული ხელი; დანის პირით ამოჭრილი სახელი და გვარი, დახალებს თვე, რიცხვი და წელი. ასეთი მწკანე ნარგავების არხებობა და საგმტლივობა უკვე საექვოა, რადან კანი მას არ შეარჩინეს და ზორცი.

ესარგებლობე შემბიგვეითი და მასხენდება დიდი ხნის წინადადელი შობეკვილდება, რომელც ერთ-ერთ სასოფლო მამბილოთეკანი მივილ (ბიბლიოთეკის დასახელებას გაგებტ ვერდს ვუვლი). აქვე უნდა შეგინწვი, რომ ზოგერთი ვაიკიბილწვი წინე გასართომ საგანად გაუხლიდა და ათასგვარ ამდახებ წერს...

სამსახურბრბივი დავცლებით ერთ-ერთი სასოფლო ბიბლიოთეკის საქმანაობა შევა-მოწყვი. ჩემი ურადლება მიიპერო ბიბლიოთეკის შესანიშნავმა გაფორმებამ, იდეალურმა სისუფთავემ და წესრიგმა, მიუხედავად იმისა, რომ ამ დღეს აქ ხალხბრავლობა იყო.

ბიბლიოთეკის კედლები დამწვენებულთა კლასიკური მწერლებისა და გამოჩენილი

უკვი მთქულო

ამ ოცდაათი-ორმოცი წლის წინათ თბილისის გზოებში დიდ ქვაებში სარეცხი ინხარუმებო, შუშა ტკაუნებო, სანაინი წყალი თებთუხებდა, თეთრეული ქათქათა-ღებდა. თეთრ-ციფერად მოკლავარ წერები და სხვა თეთრეული თიხებ ფენებოდა და თვალს იტაცებდა.

წვილია ის რაღო! ქალები მასობრივად ჩაებნენ საზოგადოებრივ შრომაში. ოჯახის დისასლისებ მომსახურების ობიექტები წამოვიწყნენ. ქალებსაც დროის უქონლობის გამო სარეცხი სამარეცხებოში მიჰქონდათ და ქმაცოფლები იყვნენ, სანამ...

თბილისში პატარა სამრეცხაოები დაიხურა, ზღვან რემონტი გაიანურდა, სამაგიეროდ შორშან აბრეშუმი გლდანის მასივში კომბინატი „თოლია“ ამუშავდა. მიმდებმა პუნქტებმა მოსახლეობის სარეცხი „თოლისა“ გადაუგზავნეს, საიდანაც ოჯახებმა თეთრეული დიდი დავიანებით მიიღეს. „თოლიან“ იმედებს ამყარებდნენ, მას მილოლიანი ქალების მოსახლეობა უნდა დაეკმაყოფილებინა, და აი, რა მოხდა:

დღემდე აქ მხოლოდ ერთი სათოთო დანადგარი იყო, რომელიც ვერ აუღივდა სა-ქებს. დიდი ეცხტბიბული ქუქუქიანი სარეცხის გარეცხი აიგოს, და აიღის ნაცვლად პუნქტებმა გარეცხილი თეთრეული მოქალაქეებს ორი თვის დავიანებით ჩაიბარეს. ხალხმა უტყაყთოფლება გამოთქვა, ზოგს იმდენი თეთრეულის მარაგი არ ჰქონდა, რომ ორი თვის მანძილზე, ჰყოფნოდა. ბოლოს, როგორც იქნა, თეთრეული მიიღეს, მაგრამ სულ არ ჰყავდა გარეცხილი.

არ გავგონო, რომ ვაჭარბებდეთ. „თოლიან“ გარეცხილი თეთრეულზე ვერ იტყვი, თეთრიო.

და მოხდა? გავრთიანება „თოლისა“ დირექტორის მოხალისეებ აფთხილდ მასისურაზე გვიპასუხებ, უტყობო მანქანები, რომლებიც 100 და 180 კილოგრამის ტევადობისაა, ხანუნი ნაცვლები გამო აკრავდ ვერ რეცხავს თეთრეულს; უტყობის 10, 25, 50 კილოგრამიანი მანქანები, რომლებიც მხოლოდ ორი აქვი, ძველ სამრეცხაოებს კი სწორედ ასეთი მანქანები ჰქონდათ.

„თოლია“ არ მარაგდება კარგი ვასარეცხი საშუალებებით, არა აქვთ თეთრეულები, მაღალი ხარისხის ლოლა, კარკოთორები სსახმებლის ნაცვლად ხშირად სიმინდის სახამებელს უგზავნიან, რაც აყვითლებს და

ტბრულად აცხადებს — „ტყუილია წვი-კოთხე და ძალიან მომწონა. იგეტ შენ“...
სამწესხაროდ, მსგავს კურორტებს სხვაგანაც ვხვდებით, წიგნების ამ გერტორედულ წამილწველებს ალბათ საშუალო სკოლა ექნებოთ დამთავრებული და სავალალოა, რომ მათ ჰქონდეს ვერ შეუგნიათ წიგნის ფასი... უყოფილვე ზემოთ თქმულად გამოიძინაწერ, დაბეჭდებით შეიძლება ვთქვათ, რომ მწვენი ნარკავებისა და წიგნების წამილწველები ისეთივე ზიზღისა და გაულისწერობის დარსნი არიან, როგორიც ისტორიული ძეგლის წამილწველებს ლენინგრადულ ოლვე ბოიკავს და თბილისელ პარზებს ხვდათ ვილად.

სხრ კავშირის ახალ კონსტიტუციაში ხომ ფავლანინად არის ჩაწერილი ის, რომ ისტორიული ძეგლების წამილწველები კანონით მკაცრად ისჯებიან?
მოდით, ერთად ვეძებოთ და აღმოვაჩინოთ თბილისელი ბატონი პარზენი და ძმანი მაინი... საინტერესოა, რით იმართლებენ თავს!

ვლ. შაპვლაშვილი

კეროლ მენღი უნივერზალში მუშაობს გაუფლდელოდ. ამერიკის შეერთებულმა შტატებმა 1964 წელს მიიღო კანონი ქალისა და მამაკაცის თანაბარი შრომის თანაბარი ანაზღაურების შესახებ, მაგრამ დღესაც კეროლის ქვეყანაში ქალის ხელფასი მამაკაცის ხელფასის 57 პროცენტს არ აღემატება.

ბუნებრივია, რომ ეს აწუხებს უნივერზალის გაუფლდელებს, მაგრამ კეროლი ითმენს, რადგან მისი უმთავრესი ამოცანაა, როგორ შეინარჩუნოს საარსებო წყარო—ამერიკის შეერთებულ შტატებში ხომ ქალს უკანასკნელ რიგში იღებენ საშუალოდ და პირველ რიგში ათავისუფლებენ!

კამიზლის სამყაროში

დღემდე აქ მხოლოდ ერთი სათოთო დანადგარი იყო, რომელიც ვერ აუღივდა სა-ქებს. დიდი ეცხტბიბული ქუქუქიანი სარეცხის გარეცხი აიგოს, და აიღის ნაცვლად პუნქტებმა გარეცხილი თეთრეული მოქალაქეებს ორი თვის დავიანებით ჩაიბარეს. ხალხმა უტყაყთოფლება გამოთქვა, ზოგს იმდენი თეთრეულის მარაგი არ ჰქონდა, რომ ორი თვის მანძილზე, ჰყოფნოდა. ბოლოს, როგორც იქნა, თეთრეული მიიღეს, მაგრამ სულ არ ჰყავდა გარეცხილი.

არ გავგონო, რომ ვაჭარბებდეთ. „თოლიან“ გარეცხილი თეთრეულზე ვერ იტყვი, თეთრიო. და მოხდა? გავრთიანება „თოლისა“ დირექტორის მოხალისეებ აფთხილდ მასისურაზე გვიპასუხებ, უტყობო მანქანები, რომლებიც 100 და 180 კილოგრამის ტევადობისაა, ხანუნი ნაცვლები გამო აკრავდ ვერ რეცხავს თეთრეულს; უტყობის 10, 25, 50 კილოგრამიანი მანქანები, რომლებიც მხოლოდ ორი აქვი, ძველ სამრეცხაოებს კი სწორედ ასეთი მანქანები ჰქონდათ.

„თოლია“ არ მარაგდება კარგი ვასარეცხი საშუალებებით, არა აქვთ თეთრეულები, მაღალი ხარისხის ლოლა, კარკოთორები სსახმებლის ნაცვლად ხშირად სიმინდის სახამებელს უგზავნიან, რაც აყვითლებს და

სახელმწიფო მოღვაწეთა გამოანთქვამებით, სტენდები და დიკარაბები ჩენი ქუევის სიერო წინვლდე მითითებს, ჩანს ბიბლიოთეკის აქტივი პაბის სცემს წიგნს, იციან წიგნის ფასი...

ბიბლიოთეკის სტენდიდან რამდენიმე მათგანი ჩამოვირთე, გადავავალდირე, და... რასაც არ მოველოდი, იმას წავეყვედი: ალექსანდრე ყაზბეგის „მოთხრობების კრებულზე“ ვინმე ე. ფხალაძეს თავის სახელისა და გვარის უკვდავსაყოფად ასეთი „სიბრძნე“ წაუყვია: „იყოს ჩემი სახელი მოსუენარია, ჩემი ხელნაწერი ვინც წაიკითხოს იყოს დღევანდელი და ვინც კი წაშლის გაუხმეს ხელი და ფეხი — ამინ“ (წიგნზე წაწერილები სტილი აქვს და ქვემოთაც დაცულია).

გადავალე ცნობილი ქართველი კრიტიკოსისა და პედაგოგის იპოლიტე ვართაგავის მონიგრაფია: „მიხედლ ჭავჭავიძელი“. წიგნის პირველსვე ფურცელზე ვინმე „ქინაკ“ ასეთ სახუმარო ნომერს გვიავაზრობს: — „გადავალე მესამე გვერდი“ — ვშლით გვერდს — „გადავალე“ — ვშლით გვერდს, მო, ნუ გეზარება! — ვშლით მეხუთესაც, „მიდი მეთოთხეტეზე“, — მივდივარ. — „გადავალე მეთოთხეტე“ — გადავალე თხუთესაც და ნუ იტყვიო „ქინაკს“ წერტონ დღესუვამს თავის ეგრეთწოდებული ხუმრობისათვის და ასეთ „მარგალიტს“ გვიავაზრობს: — „რას ეძებ, რა დავტყინია ბაროტოპო“...

სიმონ მთვარაძის წიგნი „ჩახლილი ქორწილი“ გადაფურცლდო, მითხვებლბს მარტო რაზამებს და ელენე უშაქის თავიანთი შთაბეჭდილებები მოუწერიათ წიგნის ფურცლებზე: — „წავიკითხე კოლექტიურად და ძალიან კარგია... აქვე სხვა წაწერადაც არსებობს: — „წავიკითხე მე ალკა დავალიშვილმა, ასევე წავიკითხე მცე და ძალიან კარგია, მაგრამ არ მომწონს და ძალიან — გასკდით გულზე“.

მკითხველი მერღო კაპანაძე ცოტა უფრო შორს წაშუბო და ალკოა შენგელიას წიგნზე: — „სახაშუგო ლექსები და პოემები“ თავისი ზეგარჩობილი გადმოუღვრია. — „ჩემი გული მარბია და რა კენა თუ მარბია... თაშინა კაპანაძის კი დავით შაშიავაძის წიგნზე თავისი დაზაბების წელი ჩაუწერია: იცით ხალხნო, 1940 წელი ჩემი, თამარკო კაპანაძის დაზაბების დღეა“.

6. ბირჟოვის წიგნის — „ჩაიკავს“ შიგა ფურცლებზე ვინმე „ჟონკა“ ისეთი თავსატეხის ამცონობას გვიავაზრობს, რომლის შენარჩუნებაც იქნა და ვერ ჩავეყვით — ციფრებითა და რუსული ასოებით შეუღდენია რაღაც ართიმტიკული ტაბულის მსგავსი რამ, მოდი და ვაიკე, თუ ბიჭო ხარ!

არც დიდი რუსე. იგავიწერდის კრილოვის წიგნი აღსულებით და ვინმე დ. ი. ფხალაძე წიგნის შიდა ფურცლებზე ასეთი შეფასება იძლევა: — „იპ სულაც არ მომწონს ეს წიგნი“. იგვე რომელოდაც მავალა პაექრობას უმარტავს ფხალაძეს და ავტორი-

დასვანი

აღიშენებარული სიმსუქნე (ჭარბი ცხვით გამოწვეული) არადევს ორგანიზმის ნეოთერებთა ცვლას; აზიანებს გულს, სისხლძარღვებს, ხერხემალს, სახსრებს, ღვიძლსა და სხვა ორგანოებს.

აი რაგონი არის საქართველოში ყოველდღიური ზომების მიღება ზედმეტ წონის მოსაზიარებლად.

იმედოვნად ვაგვიტყვით იმათ, ვისაც რაღაც ზურგცატების იმედი აქვს. ვინაიდან მთლიანი დიდება ვერ შესწლმებს რამდენიმე დღეში წონაში არ დაგალოხინით, ისე, რომ განჩინებლობა არ დაგალოხინდით. ვინაც ვაღიშნა სურს, მოეუწყოს თვითონი შეზღუდული რაციონის კალიბრიულობა, რაც ძირითადად, ნახშირწყლების შეზღუდვას, გლუტინოზის დღვიძლისა და ფიჭვალტურის ხარჯზე უნდა მოხდეს. საქართველოში დრო აწონია.

როგორი უნდა იყოს ეს დიდება? — თუ სინთეზისაგან მიღრეკილთ ვურჩევთ თავიანი რაციონში მხოლოდ მურბას, კამეფტი, ნამცხვარს, და, საერთოდ, ტკბილეულ შეზღუდონ, მსუქნებმა ზემოხანითაოთქვლდ პროდუქტებზე საერთოდ უნდა იქნან უარის ხოლო, რაც შეუძება შაქარს — დღეში მხოლოდ ორი ნაწიბი იმყოფიონ.

ჭერიით ტკბილეული ძალიან კალიბრიულია, ხელს უწყობს ცხიმოვანი ცვლის დარღვევას, სისხლში ცხიმის მომატებას. ადვილად შემწვი ნახშირწყლები ნაწლავიდან სისხლში იოლად შეიწვიება და აღზიანებს კუჭკუჭსა ჯირკვლის ინსულინის აპარატს. გამოყოფილი ინსულინი ხელს უწყობს დეფიციტ შაქრის, ხოლო კუნთებში უკვე გლიკოგენად ქცულ შაქრის დაგროვებას, რაც შემდეგ ნაწილობრივ ცხიმად იქცევა. ამასთან, მკვეთრად მცირდება სისხლში შაქრის რაოდენობა, რასაც მოსდევს მაღის აძლიერება. აი რაგონი არის, რომ ტკბილეული ძლიერს გრძნობს კი არ იწვევს, პირიქით, აძლიერებს კიდევ შემოსვლს.

მსუქნათა რაციონიდან უნდა გამოირიცხოს ფაფები (შაქარიანი, დვეჯული, ფუნთუშა). პური უნდა ჰქონდეს დღეში 100-150 გრამამდე. უჭიკობისა შვაი პური, ნახშირწყლები რაციონში ძირითადად ხილისა და ბოსტნეულის სახით უნდა შევიდეს, თუ კოლბას არ ვაწუხებთ, სასურველია ხლი და ბოსტნეული უფრო მიირთვათ, განსაკუთრებით სასარგებლოა ახალი კომპოსტო, ბოლოკი, კიტრი, პამიდორი, ყაზაყი, გოგრა.

კარგად ვერ ახამებს თეთრეულს.

ნაკლები სიმდივით მუშაობის საუთო დანადგარი. მას რვა ატმოსფერული წნევის ერთი ქვაბი ემსახურება, რომელიც დოლბის ტემპერატურას 150 გრადუსამდე სწევს. ეს საშარბი არ არის სავალი თეთრეულის გასაშარბად და დასატკიცებლად. თეთრეული ზშიარდ ლამი იყვებება და არც კარგი დაუთობულია.

უკეთესი შედეგე ექნებოდათ, საუთო დოლბის ტემპერატურა 180 გრადუსი რომ იყოს. ამისათვის კი 12-13 ატმოსფერული წნევის ქვაბია საჭირო. ჭერჭერიბით კი, რაც აქვთ, ისიც ერთადერთია და, როცა ზიანდება, ან სათადარიგო ნაწილებს ვერ შოულობენ, ან შორეულ მივლენებში მიდინათ მათს საშოვნელად, გარეცხილ სარეცხი აწვივა და ზიანდება, შექვდება, სახამებელს კარავს.

ამ ციტა ხნის წინათ „თოლიას“ მეორე უთი ამუშავდა და შესამწვდად შეთხვლდა გასარეცხი თეთრეულის გრევა. იმედია, რომ მრეცხავები თნდათან დაიცვენ გარეცხვის ვადებს. მაგრამ ამხუ ფიქრი გვიჩნებდება, როცა ვიცით, რომ მუშათა რაოდენობა საჭიროზე ორჯერ ნაკლებია.

ქალები აქ საშუაოდ ხალისით აკ მოდიან. 45 მრეცხვის ნაკვალ 23 მუშაობს, ეს იმდენია, რომ მათი შრომა ძიბება, ამ უზარმაზარ, ასი და ასობითაც კოლეგარბის ტვივალბის მანქანებთან მუშაობა დიდ ღონის ადამიანად გაუჭირდება. სარეცხის ჩატვირთვა და შემდეგ გაწურვის ამოღება ხელთ ხდება. წარმოუდგენლად ძიბება ეს ქაღის მრეცხისათვის. მომავლისთვის გათავალისწინებულია ადამილეული შრომა კონვეიერსა შეკავალს.

„თოლიას“ ხელმძღვანელებს კვივის სამრეცხავობის პრაქტიკიდან „არობატხაციონ“ გადმოღება სურთ. დარეცხილ და დაუთობელ თეთრეულში კარგი სურნალებისათვის ალგა-ალგ არობატული ქაღალის ნაჭერს ტავწყობა. მათი სურვილია 50 კოლეგარბი ჩაეღობის მინის სარკმლებიანი სარეცხი მანქანები ჰქონდეთ, როგორც ეს მოსკოვში. მინიდან კარვად ჩანს გარეცხვის ხარისხი.

ცუდად მუშაობდა სარეცხის მიმდები ბუნქტიანი. თბლისში 30-მდე ასეთი ბუნქტიანი. აქაური მიმღებები არ ამოწმებენ თეთრეულის რაოდენობას (ხელის ხლებას ერადებინან), არ თვლიან ცვლიობით, ენდობიან მომხმარებელს, მერე კი სამრეცხავოში დანაკლისი აღმოჩნდება ხოლმე. მიმღები ბუნქტები არ აღნიშნავენ ცვლის ხარისხს, და თეთრეულის დახვეისას ტყუილუბრალოდ სდებენ ბრალს მანქანებს. ვერ მოწონდა ნომრიანი ლენტების გამოყენება. ბუნქტების ლენტები არა აქვთ (ისინი რუსეთში მზადდება), ან თუ აქვთ, არეულია, ზოგჯერ სხვა ბუნქტის მისამართი მიიღწევენ. ამიტომ თეთრეული ბუნქტიდან ბუნქტში მოგზაურობს და პატარას ადგებს. ორი მანქანა, რომლებსაც თეთრეულის გა-

დატანა ევალებდა, საქმეს ვერ აუღის, მძღოლებსაც სარეცხის გადასახანად არ ცხლებთ ზედმეტი ხელდასი. მანქანების რიცხვი აუცილებლად უნდა გაიზარდოს.

მოვარებულ არ არის სასპეტჩერი სამსახური, რომელსაც ტელეფონით დოუკავშირდებოდა ოჯახი, მანქანა მივიღებდინაში, თეთრეულს წიბიბდა სამრეცხავოში და ასევე მოიტანდა უკან. ასეთი სამსახური თბლისელები ადრე განგებულდნენ. ახლა მან მისამართი გამოიკვალა, ტელეფონის ნომერი უცვლილა.

ფაქტობის ჩამოთვლა დუსურლებლად შეიძლება. ერთი კი ცხილა: პატარა სამრეცხავობში საქმე უკეთესად იყო დაყენებული და ხალხიც კმაყოფილი იყო. დღევანდელი თბლისელ დისახსილებს „თოლიას“ სახელის გავრნებაც არ უნდათ. ამიტომ აღარ აეთიხავენ მიმღებ ბუნქტებს, დაიჭირეს მათი გზა. ბუნქტები გეგმებს სანახევროდ ვერ ასარელებენ, გეგმებს ვერც „თოლიას“ ასრულებს.

აბა, ნახუთ ზონქაძის ქუჩაზე 18 ნომერში მდებარე სამრეცხავო (დირექტორი რუსულან ორგონიკი). აქ 10 და 50 კოლეგარბი ტვივალბის მინიანი მანქანები დგას, სარეცხი კარვად ირეცხება. მაგრამ, სამწუხაროდ, იგი მოსახლეობისათვის არ არის გათავალისწინებული, მხოლოდ დაწესებულების თეთრეულს იღებენ, გეგმები ყოველთვის გადაჭარბებით სრულდება.

ზალხი იქ მება, სადაც კარვად მოემსახურებიან.

ანას წინათ, თბლისის პარტიულ კონვენანსებზე მკავრად თქვა, რომ უკავანსენი წლების მანძილზე ბევრი რამ გაკეთდა მოსახლეობის საყოფაცხოვრებო მომსახურების გაუმჯობესებისთვის, მაგრამ ეს ჭერჭერიბით ნაკლებად ეტყობა თბლისელთა ცხოვრებას. საყოფაცხოვრებო მომსახურებას ჭერ კიდევ სათანადოდ არ შეუმსუბუქებია მოქალაქეთა, განსაკუთრებით, ქალთა საოჯახო შრომა.

ეს საყვედური, უპირველესად სამრეცხავებს შეეხება. შესაბამისი სამიწრების მუშაებებს ეს საყვედური თავიანთ თავზე უნდა მივიღოთ. თავის გასამართლებელი გზების ძებნას რე შეუდგებოან. მათ განაცხადეს, თვითონ თეთრეულს გარეცხვის დავიანებთ ვაზის ნაკლებობის მიზეზითა. განა ზაფხულში და სექტემბერ-ოქტომბერში თბლისში ვაზის ნაკლებობა იგრძნობოდა?

ქალთა საოჯახო შრომის შემსუბუქებაში, მათდად დასმარებასა და ხელმეწიებაზე არის საუბარი ყრილობებზე, პლენუმებზე, კონვენანსებებზე. ეს გასაკება: ქალს, როგორც დღვას და როგორც მოღვაწის, ორბამე დადებოდა აქვს, და ნუ მოეხიბება დღვს ძველ „დილიას“ — სარეცხის ქვაბსა და უთოს.

**ლია ნინიძე,
ოლია რაპია,
დისახლისი ლენა ჯიბლაძე.**

აღიანი ჟეგა

კარტოლი, ჭარხალი და სტაფილო ნებადართულია დღემო ერთხელ 200 გრ გარინის სახით.

ხილდან სასურველია მომელო ვაშლი, ლიმონი, ფორთოხალი — დღემო 200 გრამამდე.

ცილოვანი პროდუქტების შემცირება არ ღირს!

ცილები პლასტიკური მასალაა, რომელიც ხელს უწყობს უჭრედების ცილების დანაკარგის ანაზღაურებას და ორგანიზმის მრავალ სისტემათა მოქმედებას. მათ შორის ინდოკრინულ სისტემასაც (უკველა გორმონი ხომ ცილოვანი ნივთიერებაა), ამასთან, ცილები ხელს უშლის ორგანიზმი სითხის დაგროვებას, რაც სერიოზული ფაქტორია გახლავთ წარმოიქმნება დასავლეთში. იმავე უკვე აღარ ვლავარებთ, რომ ცილოვანი საჭმელი უფრო ანაყრებს და უფრო გემრიელიც არის. მაგრამ არც ცილების გადიდება რაციონში სწორი. ცილოვანი პროდუქტები ხომ ძალიან კალორიულია: ერთი გრამი ცილის წვისას გამოიყოფა 4,1-4,8 კილო კალორია. ცილოვანი დიეტა განსაკუთრებით უარყოფით გავლენას ახდენს იმთავთ, ვისაც გულსისხლძარღვთა, თირკმელების დაავადება ან პადარგა აჭვო, ასევე — ხნირებზე. ერთი ღლის რაციონში უნდა შედიოდეს საშუალოდ 400-500 გრამი ცილოვანი პროდუქტები: მქლე თევზი, უცხიმო ხაჭო; მქლე ძროხისა და ღორის ხორცი; ავირაში ერთხელ შეიძლება მქლე ცხვირის ხორცი, ხორცი და თევზი მეტწილად მოხარშული ძაღა ყუოს, შემწვარიც შეიძლება, ოღონდ ძალიან იშვიათად.

ცილოვანი წარმოშობის ცხიმები უნდა შევლუდოთ, სამაგიეროდ 50 პროცენტით გავზარდოთ ზეთის რაოდენობა; ვინიგრეტებთან, სალათებთან ერთად სასურველია მირთვითა დღემო 40 გრამი ზეთი. ეს რეკომენდაცია დაფუძნებულია ზეთის უნარზე, მოეხმაროს ორგანიზმს ცხიმების წვაში.

* * *

მოგვეყვას ერთი ღლის მენიუ (პროდუქტების რაოდენობა მოცემულია გრამებით ერთ ულუფაზე).

საშუშე

მოხარშული ხორცი — 55, მწვანე ბარდა — 200, ერთი ჭიქა რძიანი ყავა უშაქრად.

მიწრა სპუშე

სტაფილოს და ვაშლის საღაით ღიმონით — 140.

სანდლი

ბოსტნეულს ვეგეტარიანული წვინანი (სუფო) ნახევარი ულუფა, მოხარშული ხორცი — 55, ჩაშუშული ჭარხალი — 160.

სანსხრი

ხაჭო — 100, ერთი ჭიქა ასკილის ნახარში უშაქროდ.

პასუში

მოხარშული თევზი — 100; მწვანე ბარდა — 50 (ბოსტნეულის ტალმა ზეთზე დამზადებული — 120). ღამით ერთი ჭიქა მარონი.

არ დავაიწყებულე სითხის შვლუღვა. რაც უფრო ნაკლებად იღებს ორგანიზმი სითხეს, მით უფრო ინტენსიურად იშლება ცხიმები და ცხიმების წვისას გამოიყოფილდება წყალი, რითაც ორგანიზმი სითხის დეფიციტს საკუთარი ცხიმის ხარჯზე იღვრება. წყურვილობა რომ ნაკლებ ზეგაწეხთ, ერთდღე მარლიან და ცხარე საკვებს. ერთბაშე უმარლიად დაამზადე და მხოლოდ ჭამის წინ მოაყარეთ მიერე რაოდენობით: სახესხებო საკმარისია დღემო 1-1,2 ლიტრი სითხე და 5 გრამი ცხიმო.

შეიძინეთ სასწორი და ყველ დღე საუშმის წინ აიწონეთ. თუ სისტემატურად იკლებთ ეს იმავე მეტყველებს, რომ თქვენ სწორ გზას ადგახართ. თუ არ იკლებთ, მაშინ მარტო მიტარელორითი დიეტა საკმარისი არ ყოფილა და საჭიროა განტვირთვის დღეების ჩატარება, ეს ხელს უწყობს ნივთიერებათა ცვლის ერთგვარ „შენდრევას“; დამოუბნებ ცხიმის მომილიზაციას. განტვირთვა უშკობესია თავისუფლად — დასვენების დღეებში გააკეთეთ — ერთხელ ან, არაუმეტეს, ორჯერ კვირაში. არაუმეტეს განტვირთვის დღეები ხომ თავისი ერთგვაროვნებით გამოირჩევა და არღვევს კვების ბალანსირების პრინციპს.

განტვირთვის დღეები რეკომენდებულია რძით, ხაჭოთ, ხორციით, ბოსტნეულით და ვაშლით.

რძის დიეტა: უნდა მიირთვათ დღემო 6-7

ჭიქა რძე, ამ დღეზე მარონი, ან — კეფირი. მიხი კალორიულობა 800-900 კილოკალორია.

ხაჭო დიდებ შეიცავს 500-600 გრამ უცხიმო ხაჭოსა და 60 გრამ არაჟანს, 2 ჭიქა რძიან ყავასა და ორ ჭიქა ასკილის ნახარშს (საშუალოდ 700 კალორიას).

თუ ექიმი ხორცის დიეტას გირჩევთ, უნდა მიირთვათ 850 გრამი მოხარშული უმარლიო ხორცი. ბოსტნეულის (გრად კარტოლია) — ჭარხლის, მწვანე ბარდას გარნირით. დამატებით შეიძლება ორ ჭიქა უშაქრო ყავა ან რძიანი ჩაი და 1-2 ჭიქა ასკილის ნახარში. ამ დიეტის კალორიულობა 850 კილოკალორია.

ბოსტნეულის დიეტა შეიცავს 1,5 კგ ბოსტნეულს (700 კილოკალორიამდე). კომბოსტოს, სტაფილოს და ა. შ. ბოსტნეულიდან ამზადებენ საღაითებს და ვენერგებებს.

ვაშლი განტვირთვისას, საჭიროა 1,5 კგ ვაშლი (700 კილოკალორია).

პროდუქტები გაყვით 6-7 ნაწილად და 7-ჯერზე მიირთვიეთ. როგორც საჭმელთა კავშირის მედიცინის მეცნიერებთა აკადემიის კვების ინსტიტუტის გამოცდილება გვიჩვენებს, განტვირთვის დღეების შემდეგ პაციენტები მარტო წარმოა კი არ იყებენ, თავსაც უფრო მხნედ გრძნობენ, უფრო ბუნებდებთ გუგნა-განწყობა და ძლი. მაგრამ ყველდღე საჭიროა ერთ აუცილებელ პირობასთან ერთად. უნდა იყვეთ აქტიური და ბეგირ უნდა იმოძრაოთ. შემწენულია, რომ შეინარელორული დიეტაც, და განტვირთვის დღეებში ნაკლებდებუტურა, რცა აღამიანი ცოტას მოძრაობს, თანაც მოთენილია, სულ ეძინება, განტვირთვებულა. ყოველდღიური დილის ვარჯიში, წყლის პროცედურები, საირული აძლიერებს შრომის უნარს, აუზოვებსებს გუგნა-განწყობას, და, რაც მოავარია, აღდგენს ენერჯის ხარჯვას, რაც თავის მხრივ ხელს უწყობს წონის დაკლებას. მაგალითად: დადენილია, რომ საათში სამნახევარი კილომეტრის სიჩქარით სიარულისას ორგანიზმი წვავს 16 გრამ ცხიმს, საათში 6 კილომეტრის სიჩქარით სიარულისას კი 32 გრამ ცხიმს. წარმოა დიეტებისათვის შემუშავებული სპეციალური ვარჯიშთა კომპლექტი მოცემულია „წლორე“

„ტაბოის სტუდის გერაგინი“
ლულა მანუელა (მეძვესე კლასი)

კვირვასო გოგლეაო!

უკრაინის ქალთა უფრნალმა „რადიანსკა უინკამ“ ხალხური ხელოვნების სტუდია „ჩანგარ-სადთან“ ერთად გამოაცხადა კონკურსი ბავშვების საუკეთესო ნახატზე.

კონკურსის დევიზია.

„დახატე შენი საქვარალი ყვავილი“

კონკურსის ვადა 15 აპრილამდეა

საღებავებით ან ფერადი ფანქრებით შესრულებული ნამუშევრები გამოგზავნეთ არა უგვიანეს 10 აპრილისა უფრნალ „საქართველოს ქალის“ რედაქციის მისამართით:

ქ. თბილისი, ლენინის ქ. № 14. უფრნალ „საქართველოს ქალის“ რედაქცია. შერჩეული ნამუშევრები გადაეგზავნება კონკურსის უფრს, ქ. კიევიში. უფრის შემადგენლობაში არიან ცნობილი უკრაინელი მხატვრები და ხელოვნებათმცოდნეი. უფრის თავმჯდომარეა სსრ კავშირის სახალხო მხატვარი, სსრ კავშირის სამხატვრო აკადემიის ნამდვილი წევრი, პროფესორი ვ. ზ. ბოროდაი.

მიაღებინეთ თქვენს ბავშვს მონაწილეობა ამ კონკურსში!

„ჩემი საქვარალი ყვავილი“
ლენა ჰოდოსოვა (მეორე კლასი).

